

Karagöz.

Török ramazáni bohózatok.

A *Karagöz* (Fekete-szem), más néven *Hajal* (Képzelet), egyike a török főváros legkedveltebb népjátékainak. Bábtánczoltató mutatványok; akár a németek Kasperlja, az olaszok Pulcinellája, akár a mi Paprika Jancsink. Csakhogy a hajalbeli báboknál elmaradhatatlan az árnyékvetés, mely mint eredetre a sinai marionett-játékra vall. Maga az itteni néphagyomány egy *Karagöz* nevű udvari törpéhez fűzi e játék keletkeztét, noha a Prologus, a közönség figyelem-ébresztője, a persa nevű *Sah Küsterit* vallja a hajaljátékosok *pirjének*, ősmesterének. Bizonyságul arra, hogy az árnyjáték, régibb török nevén *cadër hajal-baz* (sátoros árnyékjátszó), persa úton jutott Sinából a törökökhez.

Az oszmanli népnek e játék úgyszólván farsangi bohózata. Nem mintha vallásos vonatkozásai volnának, a pór *Karagöz* effélet meg se tűrne, hanem mert legalkalmasabb betöltője a török farsangi éjjeleknek. Ha a ramazáni szent hónap beköszöntött és a harmincz napon át folyó nappali nagy böjtot éjjeli víg farsang váltja fel, cseneg a *zil* (csengő), pereg a *dajre* (dob) a *hajaldsik* (hajaljátékosok) zászló díszítette bódéjából és szórják szójátékait, szókimondó tréfáikat a *hajal* két legünnepeltebb vitéze: *Hadsejvat* meg *Karagöz*.

A színtér valamely fedett helyiségnek egyik szöglete. Egy átlátszó kis fehér lepel van a *köse* (szöglet) elé kifeszítve, melyen az előadás kezdetéig egy kép, az előadandó játék egyik főhőse vagy tárgya pótolja a színlapot. E fekete szélű fehér lepel egyuttal a színpad. Belül a szögleten egy deszka van a vászon alsó részéhez erősítve, a mécses számára, mely a bábokat kellően megvilágítja

és árnyékukat a függönyre vetteti. A megnyitás kezdetéig e mécses csak halványan világít.

A megnyitás azzal veszi kezdetét, hogy a *kösebeli* két zenész egyike rákezd egy *kamuş* (nád) nevű fuvó-hangszeren valami járatos danára, miközben a *hajaldsinak* láthatatlanul működő keze leemeli a függönybeli képet, gyűjtja a mécses és akasztja le a szegről az est bábjaikat. A megnyitó zene elhangzott, kezdődik a játék.

Nagyot ugratva pattantja elé az ügyes hajaldsi a minden játékok megnyitóját *Hadsejvat* apót és hajlogtatja, árnyékát is hozzá illően libegteti a *gazel*hez, melyet a *kösebeli* másik zenész énekeltet vele *zil meg tef* (csengős féldob) kísérettel. Hagyományos szokás, hogy minden ujonnan fellépő alak *sarkival*, *türküvel* vagy bármiféle más dallal kezd szerepéhez. A *gazel* elhangzott, következik a Prologus. Ünnepestes mozdulatok közt, válogatott kifejezésekkel kezdi meg erre *Hadsejvat* a mondókáját, melyben a közönséget szép látni valókkal kecsegteti, árnyékokkal biztatgatja. De a ravasz Karagöz, ki megkezdte már a fészkelődést, közibe csap olykor-olykor a beszélőnek, elébukkan, el-eltűnik és alighogy vége a hivatalos megnyitónak, már nevelteti közönségét a torzonborz főbábu jellemzően tompa hangjával, szót nem válogató élceivel. És folyik e szójáték meg a tréfa, lebben és tűnik az árnyék meg a bábsereg egész a hajnali étel idejéig, mely a farsang berokesztője és a nagy böjt előhirdetője.

A ramazáni bohózatok tárgya rendszeren a török népeletből van merítve. Sokat veszített ugyan jellemzettségéből, a mióta az európaias *tiatoro* is tanyát ütött mellette, de még mindig hű visszatükrözője a török nép szellemi, különösen pedig nyelvi életének. Egységes tárgyat, kerek egész mesét hiába keresnénk benne. A megválasztott tárgy is csak a keretet képezi, melyben a török népeletnek tarkánál tarkább genre-képei mozaikszerűen illeszkednek egymáshoz. Mily különfélesége a mindennapi élet apróbb eseményeinek, mily találó alakjai a fővárosi társadalom különböző rétegeinek. A kupolás török fürdő ezernyi apróságaival, keleti kényelmes berendezésével, a díszes nászmenet gangos handabandájával, csengő-bongó *köcsekjével* (zenész-gyerek), a vendéglátó *kavedsi* (kávés) rigmusba szedett mondókájával, fénylő sor nargiléjével a keleti életet varázsolják elénk, melyet a lépten nyomon felhangzó

dalok édes bús melodiája a valódi kelet költői fényével aranyoz be.

És megjelennek a típusok, a fővárosi népelet leggyakoribb és mégis legérdekesebb alakjai. Élükön *Karagöz* az egyszerű, de furfangos, és *Hadsejvat* a mesterkéltnél, de együgyű török. Az a ravaszkodó, gunyoló, ez a kigunyolt fél. Bajtársak a nélkül, hogy hűséget esküdtek volna egymásnak, ellenfelek a nélkül, hogy egymás vesztére törnének. *Karagöz* nyersesége a török néphumoré, *Hadsejvat* naivsága az európaiaskodó töröké. Egymásnak úgyszólván kiegészítői és együttesen sajtáságos vegyülete az ő meg az új töröknek. Ők indítják meg a cselekvényt, ők szövik fonják a többiek sorsát, és nem egyszer egyesülnek is, ha mások kijátszásáról, közös ellenségről van szó. És ilyenkor *Karagöz* a nyers erő, *Hadsejvat* meg az eszeség képviselője. Megjelenik továbbá az uraskodó efendi, az önkénykedő és könnyen megvesztegethető rendőr, a fürdő- meg a kávé-személyzet tipikus alakjai, a gyámoltalan *türk*, a *hanem* (nő) efendi és a tarka nemzetiségek jellemzetes képviselői.

És mind e sereget a hajaldsi igazgatja, a hajaldsi beszélteti, miközben még értelemhez illő árnyékot libegtet, az alakokhoz illő hangokat hallat. De nem is ez még az ő virtuozsága. Kell, hogy időhöz és közönséghez mértén szólaltassa apró táborát, hogy egyéniségüket improvizálva domborítsa ki és hogy azt a sok finom apró vonást, melyek összeségéből képet teremt elénk, a saját észleletéből, a maga környezetéből válogassa össze. Színészi képességnek költői tehetséggel kell benne párosulnia. És ez a hajaljátékoknak külső, de nem kevésbé fontos jelentősége.

Voltaképi sajtásága, mintegy belső jelentősége a *Karagöz*nek a török nép nyelvi viszonyain alapul. Az oszmanliságnak tudvalevőleg nemcsak nép-, de nyelvosztályai is vannak. Más az úgynevezett efendi nyelv, az iskolázottak, az úri emberek nyelve, más ismét a kaba (*durva*) nyelv, a tanulatlan alsó néposztály beszéde. Amaz természetellenes keveréke az arab, persa és csak legkisebb részében a török nyelvnek, emez a tiszta, és az idegen elemektől jóformán mentes oszmani-török nyelvjárás. Amazt a műveltek, a szalonbeliek, sőt a Korán mellett iskolázott köznép legtöbbjei beszélik, emez a megvetett *csapkın* (hunczut) beszéd, mely csak az alsóbb néposztály, a *kajkdsik* (csónakos), *hamalok*

(hordár) és az anadoliai *türkök* szavajárása. Az efendi nyelvet beszélők ez utóbbiakét szégyellik és megvetik, ezek pedig amazok beszédét meg sem értik. Kóros tünetény, előlője a nyelv szabad fejlődésének és gátolója a nemzetiségi tudatnak is.

Ennek a megvetett, számba se vett nyelvnek a szószólója Karagöz, míg az úribb nyelvnek — de nem a tiszta efendi beszédnek — Hadsejvat a képviselője. A valóságos efendi nyelv, az egy Prologust kivéve, száműzve van a hajaldsik bódéjából. Ebben az a szójátékokban és eleven népies fordulatokban bővelkedő népnyelv uralkodik, melyet úgyszólván csak eme játékok és a kihaló félben levő *türküik* (népdalok) őriztek még meg. Innen a hajaljátékok nyelvi fontossága. Az iskolázatlan Karagöz nem érti meg olykor Hadsejvatot, a Mekkába is elzarándokolt *hadszi* (Hadszi-Hajvat) számos kifejezéseit, fogja és magyarázza a maga módja szerint, hol népetymologikus úton, hol meg szándékos fuffanggal. E játékok párbeszédei, a szójátékot szójátéokra halmozó feleselések megannyian szó-megnemértésből, szó-félremagyarázásból keletkeztek. Az ősi Karagöz harcza a neologus Hadsejvat és társai ellen. Eme táborból valók még az első játékunkbeli *Rezaki-zade* a gazdag fürdő-tulajdonos, a második játék költője, a kiknek zagyva nyelvű *šarkijait* ugyancsak *kaba* szavú *türkükkel* veri vissza főhősünk. A török nő, a ki szintén hozzájárul a fővárosi nyelv jellemzésére, inkább ez utóbbi felé hajlik; noha sajátosságos kifejezéseit, csakis nők használta szavai emettől is megkülönböztetik.

Egy másik czéltáblája Karagöz gúnyjának a zagyva nyelvű nemzetiségek. Egy nyelvet se beszél tán annyi más fajtabeli mint a törököt és sehol se együttesebben mint a főváros népei közt. A hány a nemzetiség, annyiféle a szólása, a kiejtése. A sémita arab a maga nyelve hangjait köhinti belé, a *dzs-t zs-re, s-re* változtatja; a *jahudi* (zsidó) az ő spanyolja módjára nótázza a szó meg a mondat végét, a szókezdő *g-t* eljésíti, a mélyhangú *i-t* ugyancsak magasra csapja át; nem különben a *görög*, a ki nagy ellensége a *cs, dzs, zs, s* hangoknak és következetesen *cz, dz, z, sz-re* selypíti őket; továbbá az *örmény*, a kinek nem egyes hangjából, hanem az egész hangsor petyhüdtés kiejtéséből *ri ki* az indigena. És hányféle a hangsúlyozás, mily törökellenes a szóelhelyezés. Hogy ne sértené mind ez Karagöz nyelvérzékét, mely még saját nyelvében is talál megütközni valóra; hogy ne fordulna ellene

erős gunyjával, mikor egyuttal az idegent is bánthatja benne. Ugyanolyan lélektani processus szüleménye ez a nyelvhumor is, mint az efendi nyelv ellen való, csakogy itt még szándékosabb, még malitiosusabb a pórul járatás. Amaz a hajaljátékoknak nyelvi, ez meg a nyelven alapuló nemzetiségi harcza.

Ennyit röviden a ramazáni bohózatok jellemzetességeiről. E nemből valók az itt közlendő játékok is, a Fürdő- meg a Verseny-játék a hallottam darabok legjobbjai. Amaz a török fürdői életet tárja elénk belső berendezésével, kényelemadó szolgálival, tarka vendégseregével; ez meg ama költői mérközést örökíti meg, melynek színtere a kávéház, hősei meg Karagöz és a poéták. Mindkettőben a Karagöz megjelenése, az ő burlesk komikuma a központ, melyhez csak keretképen jelenik meg egyrészt a fürdő ezernyi változataiban. élénk eseményeiben, másrészt az ideális poéták, kiken teljes diadalt arat Karagöz vastag realismusa. De minthogy e gyűjteménnyel főleg nyelvi érdekekre céloztam, az volt főigyekezetem, hogy egyéb játékokból is beleválogassam a mi eredeti szólást, jellemző nyelv alakokat és izlésünkkel össze nem ütköző szótréfákat csak hallottam. A sztambuli nyelvjárásnak törekedtem benne hű rajzát összeállítani. És nem jelentéktelen érdeme van e munkában az én tiszteletreméltó barátomnak *Ürfi bej efendinek*, a kivel nem egy ramazáni estét töltöttünk el, loppal jegyezgetve a hajaldsik bódejában, és kinek kitűnő népnyelvismerete különben is megközelítette a hajaldsik nyelvértő talentumát. A nagytudományú *Szilágyi Dániel*, a ki folyvást a legszívesebb figyelemmel és érdeklődéssel kísérté török nyelvstanulmányaimat, nem egy drága óráját szentelte e népies szöveg megértetésére és magyarázására. Ezért hálával, fájdalom, már csak emlékének adózhatom.

A játékok leírását illetőleg, melyről a szöveg végéhez csatolandó 'Tárgyi és nyelvi magyarázatok' közt bővebben lesz szó, az élő kiejtés hű visszatükrözésére igyekeztem. Sztambuli, de meg egyáltalában oszmanli népnyelvi szöveg, tudtommal legalább, nincs kiadva,¹⁾ és így egyes nyelvhangok megfigyeléséről és megjelöléséről számot kell adnom. A mélyhangú *i* jelölésére *í* helyett az *é* jegyet használtam, mely az élő kiejtésnek még legjobban megfelel.

¹⁾ A Bálint Gábor Török nyelvstanában közölt vígjátékban («Szin-darab, a stambuli tájbeszédék mintaképe») csak jó oszmanliasságot találtam.

A betű felibe helyezett vízszintes vonallal jelöltem azokat a hosszú hangzókat, melyek két vagy három hang összeolvadásából keletkeztek. Értem az ilyeneket mint *dōru*, *sōra*, *ōrenmek*, *ōlum*, melyek irodalmi átírással *doṛru*, *soṛra*, *ōjrenmek*, *oṛlum*. A három hangból összeolvadtaknál megint más esettel állunk szemben. Jelöltem *čožū*, *ašā*, *dā*, *buldūm*, *zūrt* alakokat, melyek emilyen teljes alakokból olvadtak: *čožuru*, *ašaṛa*, *daha*, *bulduṛum*, *zūhūrt*, tehát egészen a fentebbiekhez hasonlóan. Jelöltem azonban ilyeneket is: *ā'z*, *b'āz*, *ā'rlēk* *bā'rmak*. *kulā'na* a teljesebb *aṛēz*, *boṛaz*, *aṛērlēk*, *baṛērmak*, *kulaṛēna* alakok helyett. E szókban nem ugyanazon ket magánhangzó közt állott az eltűnt consonans, a mely hehezetté gyengülve az összeolvadásból való hosszú magánhangzó mellett még némileg hallható, ilyenformán: *bozažā'nē* (*bozažarēnē*), *kulā'na* (*kulaṛēna*), *ajā'ma* (*ajarēma*), *čā'rmak* (*čarērmak*) stb. De ha az összeolvadandó hangzók egyike a szóvégre esik, akkor a hehezetféle articulatio csak a mássalhangzót pótolja, pl. *soka'e* (*sokarē*), ellenben *sokā'na* (*sokarēna*); *kēlē'a* (*kēlēṛa*), ellenben *kēlē'na* (*kēlēṛēna*); *sarēlē'a* (*sarēlēṛa*), ellenben *sarēlē'nē* (*sarēlēṛēnē*); *sača'e* (*sačarē*) ellenben *sačā'm* (*sačarēm*). — E játékok egyéb sajátosságairól a Magyarázatok közt lesz bővebben szó.

Sztambul, 1885 november havában.

Dr. KÚNOS IGNÁCZ.

Ebul Lakkaka (»a ghain غ és kaf ك betűket törve ejti ki»), *Batak Esze* és *Atak Kösze*, a mennyire az arab írású textusból ki lehet olvasni, anadoliai nyelven beszélnek.

I.

Hamam ojunu.

(Evvēla bir gazel sōjlijerek ‚Hažejvat‘ perdeden görünmē başlar, ve gazel bittikte):

Off haj hakk jetištik, çok šükür bezmi irfane (K a r a g ö z per-1 denin üstünden: ‚aferim koža čingjane‘). — mesiret gjaħi uššaka bunnun gibi mekjan olmaz, bu Hažejvat kullarēna Karagöz gibi iħvan olmaz; eli ā’zēna uĵgun, elfazi düzgün, musahabeti tatlı bir jar olsa da derdi derunum sōjleşem, o sōjleşe ben dinnesem, her ikimiz-de sōjleşek, hazēr olan jaran maettenezzül dinnese-de, safajab olsa. — evvēla resm ejledim resmi zülal, perde kurdum šama jaktēm gösterem zilli hajjal, — fani dünja kesretile aldanēp itme mejjal, pirimiz Šah Küšteri dir annatmasē emri mahal, perdeji bezden ahubbaje idüp arzi žemal, čiririz her tütredikče zeüki kemal. — o demek deĵl efendim ben bendenize ben duažēnēza olsa bir jarē kafadar, (K a r a g ö z jine perdenin üstünden: ‚dur ažele itme, ašā inerssem kafan darsa bollatērēm kerata‘) — bir parča itsek haspē hal, bakalēm ajineji devran veraji perdeden ne suret ejler ajan (dijerek Karagözün kapusu önüne gidüp) Karagöz ā Karagöz!

Karagöz (bir bo’uk sesle): hā?

Haž. olan külhane, nerede sin nerede? sesin derinden gelijor.

Kar. kuju dibindejim, kuju dibinde.

Haž. olan, kuju dibinde ne japijorsun?

Kar. čožū terletijorum, čožū.

Haž. olan, kuju dibinde čožuk terler-mi?

Kar. ā’zēnē kapadēnnan öjle bi terler ki hamam gibi.

Haž. jok jok, dōru sōjle, nerede sin?

- Kar. *tavan arasêndejim, tavan arasênde.*
 Haž. *olan, tavan arasênde ne japijorsun?*
 8 Kar. *farelerle taula ojnadêm, delije kašdêlar-da onnarê beklîjorum-ki kumar parasêne alajêm.*
 Haž. *olan, tavan arasênda hič taula ojnanêr-mê?*
 Kar. *nije ojnanmaz? šte ojnijorum.*
 Haž. *jok jok Karagöz, dôru sôjle neredê sin?*
 Kar. *kömürlüktejim, kömürlükte.*
 Haž. *olan, kömürlükte ne japijorsun?*
 Kar. *čamašêr dejištirijorum, čamašêr.*
 Haž. *olan, kömürlükte čamašêr dejištirilir-mi?*
 Kar. *neje dejištirilmejor? pek ala dejištirijorum. — ne japajêm eve müsafir geldi ben-de onun ičün kömürlükten eji jer bulamadêm.*
 4 Haž. *olan budalalêk istemez; — külhane buraja gel bir deježêm var.*
 Kar. *jiježên varsa, ašče dükjanêna.*
 Haž. *olan gel sene, bir išin var.*
 Kar. *čišin varsa soka'ê saptênnan burnunun dôrusênda ajak jolarê var.*
 Haž. *žanêm Karagöz, gel sene bir iki lakêrdêm var.*
 Kar. *jô, evde müsafirler var, takêrtê-makêrtê istemez.*
 Haž. *žanêm, bir iki sôzüm var.*
 Kar. *üzüm varsa je.*
 Haž. *žanêm gel buraja.*
 5 Kar. *gelijorum (dijerek birden bire jokardan baš ašâ asêla kalup) — aman Ažejvat, kuzum Ažejvat, ölmüş tauklarênen bašê ičün, žanêm Ažejvat, aman, barsaklarêm âzêma gelijor.*
 Haž. *aman Karagöz, nerde sin, ašâ gel sene.*
 Kar. *Ažejvat gelemejorum, gelemejorum, ajajajaj aman.*
 Haž. *žanêm bilader, ne tarafda sin?*
 Kar. *jokarda-jêm jokarda, jokara bak.*
 Haž. *aman bilader jokarda išin ne?*
 Kar. *čišim-mišim jok, šindik bašêna kusažâm.*
 Haž. *ne olijorsun Karagöz, ne olijorsun?*
 Kar. *ne olažâm, ajâ'ma kujunun ipi dolaštê, asêla kaldêm.*
 6 Haž. *aman bilader deme.*

Kar. *kuzum Ažejvat, ujuz eşeklerinin žanē ičün, beni ašā indir.*

Haž. *ō bilader jok, ben bašēmdan korkarēm.*

Kar. *Ažejvat ben bitijorum, aman aman barsaklarēm ā'zēmdan fur-
lijažak ; — ne olur bē, indiri ver beni ūrdan.*

Haž. *aman bilader sōra benim-de bašēm belaje girer ; — ejer ben seni
indirežek olursam, evvela burdan Londraja telgraf vurmālē, sōra
Parise sōra Portugize sōra Italiye sōra Junana sōra buraja
žaber gelmeli, ondan sōra bana indir demeli, o vakēt seni indi-
ririm.*

Kar. *o vakēta kadar iplerim čürür-de ben kendi kendime inerim ;⁷
— aman Ažejvat ajajajajaj, bittim Ažejvat.*

Haž. *olan jine eski joldasēm sen, sana ažēdēm indirēm, ama bir dā
bana el kaldērmazmēsēn ?*

Kar. *vallā Ažejvat tekmejlen vururum.*

Haž. *olan bir dā bana sōmeježejine jemin et bakajēm.*

Kar. *kuru-kuru ēmaklarda bōlajēm, ölmüs kargalar gözümü ojsun,
dilim et olsun, dišim kemik olsun, iki kaurulmuş ratēlukum šekeri
ā'zēma dolsun, žeddeni sansar bōsun ki, sinsilenden baška kim-
sene sōversem.*

Haž. *olan külhane, gel bas enseme bakajēm (dejüp Karagözü omu-⁸
zuna alēr ve sōra Karagōze der) : in bakajēm.*

Kar. *lakin ne güzeljer ohhh ; — kara deniz b'āzēndan dōrt bažalē, üç
bandēralē bir gemi gelijor ; ama b'āz içine bak b'āz içine, tauklar
bir birini kovalijor ; hele hele Hajērsēz adaja bak Hejbele adaj-
lan kouga edijor.*

Haž. *Karagöz omuzum čürüdü, in dijorum.*

Kar. *jō bilader, ben bašēmdan korkarēm, sōra bašēma bir bela gelir ;
— burdan pešin Londrija tel vurmālē, ondan Parise, Portugize,
Italiye, Junana, ondan sōra bana in dije žaber gelmeli ki ben
inejim.*

Haž. *Karagöz atarēm.*

Kar. *ben-de čatarēm (derken Hažejvat omzundan Karagözü atar-
atmaz savuūur gider ve Karagöz arkasē üstü düūer) — vaj belim
vaj kuskurdak-kemiğim (diyerek ajā kalkar) seni gidi, üçü bir okka
gelir, mum bažaklē, zēmba sakallē kerata brrrrrē gidi, anažā⁹*

zēnē sallajēp sērdēmēnēn brrrrre gidi ; — bana Karagöz ābēfendī derler, Billā öfke topūmdan ašā indi, elime geçme kerata hakk (derken Hažejvat gelir) ptiuh... (derken Hažejvat kaçar) — brrrrre gidi iki bašlē, sip sivri, dibi delik idare fitil kēlēklē kerata. — ulan hiç soru sual jok-mu, Kōragöz ābēfendi argēn-mē-dēr dargēn-mē-dēr joksa jorgun-mē dēr joksa karēsile zēmbērē-zēmbērē? (derken Hažejvat gelir).

10 Haž. *aman bilader ne dir o, deminden berü bir patértē bir kütürtü bir vavejla dir kopar.*

Kar. *nerden kopar?*

Haž. *kim?*

Kar. *mor lejlak.*

Haž. *olan ben sana mor lejlak dedim var-mi? (dijerek Karagöze urur.)*

Kar. *ulan ben-de sana kērmēzē zambak dedim var-mē? (dijerek o-da ona urur).*

Haž. *olan sen-de hiç edeb erkjan dedikleri jok-mē-dēr?*

Kar. *gördüm.*

11 Haž. *kimi gördün?*

Kar. *gebe dükjanē.*

Haž. *olan gebe dükjan olur-mē? (dijerek jine vurur).*

Kar. *Ažejvat çat-pat urup durma; bejnimde ateş ojunu olıjor sani-jorum.*

Haž. *Karagöz, sen bilirmisin ilmi hikmetten?*

Kar. *ne bilejim bē, kilimi kim çaldē mektebden?*

Haž. *Karagöz sen hiç mürekkeb jalamadēn-mē?*

Kar. *a'ērē a'ček buldūmda jaladēm.*

Haž. *neji?*

Kar. *merkebi.*

12 Haž. *haj külhane haj. — olan sen musiki falan bilirmisin?*

Kar. *mum siki olsun, şamdan siki olsun ne işime?*

Haž. *olan külhane, ben sana meram annatamīžām-mē?*

Kar. *ne annatažān? annat bakajēm.*

Haž. *dinne köpek.*

Kar. *söjle şaşkēn pezevenk.*

Haž. olan külhane, babanên adê ne ?

Kar. babamên atê jok ; — geçen gün senin gibi bir sija merkebi vardê, sattê.

Haž. sus edebsiz seni ; — olan senin adên jok-mu ?

Kar. benim-de jok, babamên-de jok.

Haž. olan sen hiç ana razmîne dūšmedîn-mi ?

18

Kar. dūn aŷsam dūštūm.

Haž. neje ?

Kar. jolda giderken fenerim sōndū ; bir bŷjŷk ana lamê vardê, karanlêkta dūštūm.

Haž. olan ismin ne dir ismin ?

Kar. ispirim-de jok, bir ev uša'ê vardê ona-da izim verdik.

Haž. olan, validen sana isim tesmije kēlmadê-mê ?

Kar. hajr, validemin ispiri testiji kēmadê.

Haž. kŷcŷkken senin kulā'na ezan okumadēlar-mê ?

Kar. ulan benim bejnimde ŷuma namazê-mê kēlaŷaklar ?

14

Haž. olan sen nerden çēktēn ?

Kar. jerden.

Haž. olan seni kimse dōrmadê-mê ?

Kar. do-do-dōrdū.

Haž. kim dōrdū ?

Kar. ben dōrdum.

Haž. ananê kim dōrdū ?

Kar. onu-da ben dōrdum.

Haž. babanê kim dōrdū ?

Kar. onu-da ben dōrdum.

Haž. halanê kim dōrdū ?

Kar. onu-da ben.

Haž. çōŷŷnu kim ?

Kar. onu-da ben.

Haž. olan bir insan kendi kendisini sinsilesini dōra bilir-mi ?

15

Kar. biz sinsileŷe zŷm-zŷrt oldŷumuzdan ebe paramēz joktu, anin-içŷn hepsini ben dōrdum.

Haž. olan sana kim derler ?

Kar. minderler, jastēklarēn kardasē.

Haž. *nasl sormalê bilmem-ki seni ne dije cã'rêrlar (kendi kendine): ben şunun bir türlü adênê söyletemiyežek-mi-jim?*

Kar. *Karagöz, Karagöz brrrrre...*

Haž. *demek senin adên Karagöz.*

Kar. *ulan, amma sersem herif sene, atêm Karagöz dejl, ben-im Karagöz.*

16 Haž. *ha külhane, şindik bana-de lazêm olan bu idi. — şindik Karagöz gel seninle adêmêzê dejiştirelim.*

Kar. *dejiştirelim amma, peşin mallede bi tellal bâ'rtmalê ki çoluk-çožuk jine adêmê örensın.*

Haž. *žanêm senin mallede adên jine Karagöz olsun; bir birimizi cã'rdêmêz vakitte baška adla cã'ralêm.*

Kar. *ej ja.*

Haž. *şindik Karagöz senin adên jumru bok olsun, benim adêm mersin olsun.*

Kar. *nasê nasê?*

Haž. *senin adên jumru bok olsun, benim adêm mersin olsun.*

Kar. *şê, mersin ne demek?*

Haž. *efem, mersin gajet güzel kokulu bir çiçek dir.*

Kar. *ej, jumru bok ne dir?*

17 Haž. *şte öjle fena bi šej.*

Kar. *haj kerata haj (kendi kendine): kendini mersin, bizi jumru bok öjle-mi? (Hažejvata): jok jok jok, senin adên jumru bok, benim adêm mersin olsun.*

Haž. *e hajdê, çatêrêne kermajêm öjle olsun.*

Kar. *haj zevzek horoz akêllê haj.*

Haž. *şindik adlarêmežê ezberlijelim.*

Kar. *nasl ebzerlijelim?*

Haž. *žanêm bellemek için bi kaç kerre sen benim adêmê ve bi kaç kerre-de ben senin adênê cã'rêrêm.*

Kar. *e hajdê.*

Haž. *şindi ben sana ,mersin baba Karagöz' derim, sen-de bana jumru bok Hažejvat' dersin; bi kaç kerre bøjle söyleriz.*

Kar. *hajdê bakalêm.*

- Haž. (makamle) mersin baba Karagöz, baba mersin Karagöz. 18
- Kar. jumru bok Hažižaužau, jumru bok Hažižaužau.
- Haž. mersin baba Karagöz, ne jersin Karagöz ?
- Kar. jumru bok Hažižaužau, jumru bok Hažižaužau.
- Haž. mersin baba Karagöz, baba mersin Karagöz
anan ne jer Karagöz, baban ne jer Karagöz ?
- Kar. jumru bok Hažižaužau, jumru bok Hažižaužau.
- Haž. halan ne jer Karagöz, teozen ne jer Karagöz ?
amžan ne jer Karagöz, dajën ne jer Karagöz ?
- Kar. ju ... ju ... jum ... (derken Hažejevata bir vurur) seni gidi 19
žumba kuka kijafetli kerata seni, bir az dā išitmejejdım, sojuma
sopuma bok jedirežekti.
- Haž. aman bilader olmadê-mê ?
- Kar. jok jok jok.
- Haž. öjlejse senin adên ujuz tazê, benim adêm baba hekim olsun.
- Kar. ujuz tazê ne ?
- Haž. bazi ava götürürler, au köpeji.
- Kar. baba hekim ?
- Haž. hekim demek.
- Kar. jok jok jok, benim adêm baba hekim, senin adên ujuz tazê.
- Haž. eh öjle olsun, hajdê ezberlijelim.
- Kar. ezberlijelim ama deminki gibi jumruk inmez, sōra tekme šaka-
sēna başlarēz.
- Haž. (makamle) baba hekim Karagöz, hekim baba Karagöz. 20
- Kar. ujuz tazê Hažižaužau, ujuz tazê Hažižaužau.
- Haž. baba hekim Karagöz, baban kim Karagöz ?
- Kar. ujuz tazê Hažižaužau, ujuz tazê Hažižaužau.
- Haž. anan kim Karagöz, baban kim Karagöz ?
deden kim Karagöz, jengen kim Karagöz ?
- Kar. ujuz tazê Hažižaužau, ujuz tazê Hažižaužau.
- Haž. halan kim Karagöz, tezen kim Karagöz ?
- Kar. uj ... uj ... uj ... (der jine vurur) seni gidi dibi čekmēs
šamdan suratlı kerata, seni azažek dā iši čakmajejdēm sinimi-
sinselemi ujuz tazê japažaktê.
- Haž. aman bilader olmadê-mê ? 21

Kar. *jok jok jok, ben vaz geštım, benim adēm ej, senın adēn-da dursun jerinde.*

Haž. *haj külhane haj, demek istemijorsun.*

Kar. *ö . . . . ö . . . . ö . . . .*

Haž. *žanēm nekadar hiddetlendiniz, meram o demek dejl efem, ahubba ejlensin. — bu jakēnnarda žanēm çok tatlē isteјor, nasē Karagöz sen-de severmisin ?*

Kar. *ne tatlēse seversin bakajēm ?*

Haž. *hamur işine dajr olan tatlēlarē.*

Kar. *kajmaklē jazsē kadajfē severmisin ?*

Haž. *hajr bilader hajr, bir az zijadiže jēžek olursam gōjnümü bulandērijor-da, onun ičün pek sevmem.*

22 Kar. *iki katlē ekmek kadajfennan nasē sen ?*

Haž. *hajr bilader.*

Kar. *kajmaklē baklavajlan nasē sen ?*

Haž. *vaka üstü gevrek dir ama, altē hamur oldūndan mejdede durur.*

Kar. *gülläže ne dersin ?*

Haž. *hajr bilader ondan hič ošlanmam.*

Kar. *okkasē on altije-de onun ičün kerata. — aman bilader bi tatlē buldum ki, bi tatlē buldum ki ā'zēnēn suju akar.*

Haž. *aman Karagöz nedir o, çabuk sōjle.*

Kar. *kerata amma jutkunijor ha ; — Hažeјvat bi parče jemiš olsan, bajēlērsēn.*

23 Haž. *aman bilader çabuk sōjle ne dir o, ā'zēmēn sular akijor.*

Kar. — *başēma limon sēk-ta dibimi je.*

Haž. *sus edebsiz külhane, seni gidi hattēnē-huttēnē bilmez seni.*

Kar. *ulan ne kēzēјorsun ?*

Haž. *nasē kēzman ; — zaten evden masraf kougasē ettim, o kēzgēn-nēkla buraja geldim, šindi hērsēmē senden alērēm hā.*

Kar. *masraf dedēn-de ben-de šindi evde karīlen kouga ettim.*

Haž. *aman sen ne dije kouga ettin ?*

Kar. *žanēm pirinž almiјorsun, jā almiјorsun, eve hič bir masraf gördüm jok diјorlar. — bilader bundan zijade-de masraf olur-mē? gečen ajde bir takēm žijer aldēm, gečen sene Ramazanda on iki buçuk direm pirinč, sekiz direm jā, üç direm zeјtin jā, jüzelli*

direm kömür, bir buçuk direm fasulje almıştım, çabuzağək bir senenin içinde bitire vermişler; efem dā bundan ziyade masraf ola bilir-mi?

Haž. *Karagöz sen çeldêrdên-mê, hiç on iki buçuk direm pirinç, sekiz 24 direm jâ, üç direm zejtin jâ, jüz elli direm kömür, bir buçuk direm fasulje olur-mê?*

Kar. *sen dinne-de ötesine karêşma. — eve et almijorsun dijorlar, hiç et sulu jemek jedimiz yok; vallâ Hažejvat evin janênda ašçê dükjanê var, ašçê dükjanêndan eve bir musluk ujdurdum, şindik ašçê etleri jêkadî nekadar et suju varsa hepsi bizim eve gelijor.*

Haž. *sen aklên-mê kaçêrdên?*

Kar. *neje aklême kaçêrajê bē?*

Haž. *sen sahi çeldêrmêşşên.*

Kar. *çeldêrmadêm bē.*

Haž. *seninle lakêrdê etmeje gelmez.*

Kar. *takêrdê etmeje gelmez jâ.*

Haž. *neme lazê, varajê gidejim, bakalê ajineji devran ne gösterir (der gider).*

Kar. *sen gidersin-de ben dururmêjê? varajê ben-de gidejim, ba- 25 kalê ajnada duran ne gösterir (dijerek o-da gider).*

(Evde Karêşile konuşdū işidilür.)

Karê herif deminden berü nerde idin?

Kar. *Hažejvatle konuşijordum.*

Karê herif senin hiç utanman yok-mê? eti kasabda, zarzavatê bayçuvanda, parajê sarrafta görjoruz.

Kar. *ulan şükür et sene jâ, gözün kör olajdê-da görmejejdin ne japažaktên?*

Karê ben bøjle lakêrdê bilmem; — şurdan gitmeli bana üç okka et almalê.

Kar. *eh alajê bē.*

Karê efem bir okka pirinç almalê.

Kar. *eh alajê (der giderken).*

Karê ja hō!

Kar. *ūh?*

Karê gelürken bi-de kepçe al.

Kar. *eh alajēm (der giderken).*

Karē *ja hō!*

Kar. *nūh?*

Karē *bi-de saç mangal al.*

Kar. *eh onu-de alajēm.*

Karē *bi-de ızgara al.*

Kar. *alajēm (der giderken).*

Karē *ja hō!*

Kar. *nūh, ne dir o?*

Karē *bi kaç tane-de kebab šişi al.*

Kar. *alanēn-da anassēnē getürenin-de (der gider).*

27 (Hažejvatın çekte malle dōru bir hamam konulup bu ŧarkijle
Reza ki-zade çekmā baŧlar :

*,Bahar oldu sular cālar
ben ālarēm bülbül ālar
meskjen oldu bana dālar*

(Nakarat:) *Ben ālarēm bülbül ālar.*

*Servi boja kēldēm nazar
žemalini gören azar
kirpikleri name jazar*

(N.) *Ben ālarēm bülbül ālar.*

*Konže açar har içinde
bülbülleri zar içinde
sevdiğim ājar içinde*

(N.) *Ben ālarēm bülbül ālar.*

ŧarki bitežene jakēn Hažejvat dahi cekar, ve ŧarki bittikce.)

28 Haž. *vaj maŧallā žijer köšem, vaktē ŧerifler hajrlar olsun.*

Rez. *mezidi ömr olun efendim.*

Haž. *efem bōjle vakētlē vakētsēz ŧarki okijarak ne tarafē teŧrif buju-
rijorsēnēz?*

Rez. *efem, malüm jā pederden kalma bir hamam var-dēr, hajlē vakit-
ten berü boŧta dir ve kimse-de iŧletmedinden gidejim-de tamiri*

*lazēm gelen jerlerini öjrenēm-de japtērām, zira boş duražā'na hiç
olmazsa ajde bir parçe hasilat olsun oradan-da alēnēr jā.*

Haž. haj haj efendim, pek ala olur.

*Rez. lakin Hažejvat čelebi, šindik malüm jā bendeniz her vakēt bu-
rada bulunamam, anēn ičün emnijetli bir adem isterim-ki, hama-
mēn tamiratēna baksēn.*

*Haž. aman efendim sizin zaten bendeniz pederinizin eski refiklerin-
den-im bendenizden münasib kimi bula bilirsiniz?*

Rez. vaka öjle Hažejvat čelebi (derken).

*Kar. bu kim dir, ne görült' edijorsunuz burada? (dijerek jokarēdan
bakēp sōra ašā iner) merhaba!*

Rez. merhaba baba.

Kar. ölüm ufaklēn var-mē?

Rez. baba ne japažān?

Kar. bi kač para ödünč ver diježektim.

Rez. baba sen kim sin?

*Kar. (jokarē dōru kalkarak Hažejvata): Hažejvat bana kim derler,
kim-im ben?*

Haž. olan edepsizlenüp durma.

*Kar. až gözlü serssem kerata seni, neme gerek (Rezaki-zadeje): — 30
šē ölüm bana Ka.. Ka.. Karagöz derler.*

Rez. baba ben bilmedim adama para vermem.

Haž. (Karagöze) Karagöz, def ol ordan külhane.

Kar. tef olurum dümbelek olurum, tāf be.

Haž. ulan onu sen bildin-mi?

Kar. jō.

Haž. ona adlan-sannan Rezaki-zade derler.

Kar. ā bildim bildim, bunun bir-de küçük bilader var-dēr.

Haž. kim o?

*Kar. šē m'ālebeži dükjanlarēnda ašuranēn üzerine koduklarē kuš-
üzümü dejl-mi? hatta büyük kardašē-de vardē, o-da Izmir-sijahē
dejl-mi dir?*

Haž. def ol dijorum.

Kar. tef olurum dümbelek olurum sana ne? tāf be; — ben sana dedim

ben bunu küçükten beri soy-sop bilirim ; hatta bunun bir-de kız
kardaşı vardı çekrideksiz ; bunnar üzüm sinsilesi dejl-mi ?

Haž. Karagöz başemzdan git diyorum, bu senin annadeklarından
dejl-dir.

Kar. hā öjle jā Hažejvat köşe penžeresinden gözetlijorum karēšmam
(dijerek gider).

Haž. bakmajēnez efendim, mezub dur.

Kar. (jokarēdan başēnē uzatarak) zērzob sen sin kerata, jedē helvaja
bak (dijerek çekilir).

Haž. efendim nasēl, münasib gördünüz ?

Rez. evet Hažejvat čelebi, šindi seninle gidelim hamama gezelim,
nereleri tamir olažakse sejr ediniz ve anattarē size brakajēm,
artēk her ne lazēmsa ižabina bakarsēnez, — šte sana šindilik elli
altēn.

82 Haž. bereket versin efendim, — bendeniz šindi Hamamžēja ve Šallē-
Natēra žaber göndürerim gelsin hamamē derlesinler toplasēnlar,
išallā bir-iki güne kadar hepsini bitirerim.

Rez. pek ala Hažejvat čelebi, zaten uzun uzadēja tamir olažak bišej
dejl-dir ; bir badanažle silmeden oumadan ibaret bišej.

Haž. evet efendim bujrun gidelim.

Rez. bujrun (dijerek hamama giderler).

(Hamamēn içinde)

Rez. šte Hažejvat čelebi peštamallar šte havlular. — içeri-de buj-
run . . . šte halvetler, šte kurnalarē, birinin düšmüš ama o bišej
dejl, japēlēr.

Haž. haj haj efendim.

Rez. šte göbek tašē.

Haž. mašallā pe pe, bendeniz bir iki güne kadar her bir işini bitiri-
rim.

Rez. eksik olma Hažejvat čelebi, šte alēnez anattarē, bendeniz gidi-
jorum, artēk size havale.

Haž. pekī efem pekī, siz hiç merak etmejin (der savuşurlar).

83 Hamamžē hanēm :

,Geže gündüz intizarlan

bir mürada ermedim

çok güzeller sevdim ammâ
bir vefasin görmedim.

Oturmêş göbek taşına
başlamêş terlemeje
aemêş başê dökü saçê
başladê taramaja.

Aj efendim a sultanem
gül dibinde nar biter
jürejimde ateş var-dêr
hem janar ve hem tüter.

(türküsünü söylüjerek çekmâ başlar; — Hamamžê türkü söylerken
Hažejvat dahi karşusêna çekar, türkü bittikte).

Haž. raj efendim vaktê şerifler hajrlar olsun.

84

Ham. eksik olmajên Hažejvat çelebi, beni cā'rmêzsênêz, ažeba mühim
bir emrinizi var?

Haž. estafrullâ kězê, cā'rmamdan maksat şurada bir hajlê vakitten
berü işlenmedik bir hamam var, sahîbi-de hamamê bana teslim
ittînden ve işletmek için sizin bošta oldūnuzu haber aldêmden ve
sizin-de hamamžêlekta olan sanatênezê zaten bildîmden, ejer arzu
olunursa hamamê size teslim idejim güzelže işledüp ajdan aja
hisabêna bakarêz (derken Karagöz penžereden bakarak).

Kar. bu kim? (dejüp ašā iner ve kadêna): šê sizde ufaklêk-fêlan
bulunur-mê?

Ham. ah ne japažân?

Kar. šê hanê geçen gün benden bikaç guruş ödünç almêştên.

Ham. ajol sen deli-mi oldun? sen kendini pabužu büjüje okut.

85

Kar. (jokarê dōru kalkarak) šê Hažejvat pabužlarêna bakajê.

Haž. Karagöz mezublün sêrasê dejl.

Kar. zêrzob sen sin.

Haž. Karagöz def ol git dijumlah.

Kar. tef ol dümbelek ol (dijumlah gider).

Haž. annadênez-mê kězê? — bendeniz şindik Şallê-Natêra-da ça-

ber gönderirim o-da gelsin beraberže hamamê işledirsiniz; zaten sizin-de on onbeş senelik refikaniz dir.

Ham. pek ala Hažejvat ama ben Şallê-Natêrle dargên-êm.

Haž. ejer isterseniz bendeniz sizi barêstêrêrêm efendim.

Ham. benim žanêma minnet ama, barêsmaz.

86 Haž. siz o žihetže merak itmejin; — šindi hamama gidelim, hamamê bir geziniz bendeniz-de ne japar japar gidüp gönlünü iderim ve geldî vakitte siz-de bed m'âmelede bulunmejim.

Ham. pek ala Hažejvat čelebi.

Haž. bujrun gidelim.

Ham. bujrun (dişerek hamama girerler).

(Hamamên içinde.)

Haž. šte kězêm her šejsi tekmił; šte havlularê šte çekmežesi, šte hepsi tamam dêr. — šindi bendeniz gidüp Şallê-Natêrên gönlünü ider size gönderirim (der sōra jine bu türküjle

*,Destemalême kuruttum
sinemi sinend' ujuttum
adêne bildim unuttum.*

*(Nakarat:) Jarêmen al janaklarê
aşnamên bal dudaklarê.*

*Ah kězêm sen djaur sin djaur
dilin sōjler žêvêl joul
kaç güzel karşêmdan soul.*

(N.) Jarêmen etc.

*Ibrîsim kuşak kuşanêr
saça'ê jere düşenir.
kalkêp öpmeje üşenir.*

(N.) Jarêmen etc.

*Hanêm güllerin çillemiş
dalinde bülbül ejlenmiş
öper iken kederlenmiş.*

(N.) Jarêmen etc.

*Şallê-Natêr çekmâ başlar ve türkü söylerken hamamžê-da s7
berü tarafdan karşêlar ve türkü bittikten sōra)*

Ham. sefa geldiniz efendim.

Şal. Allā emanet olun.

Ham. aferim aferim bukadar-da hakikatsêzlek olur-mu?

Şal. hakêkatsêz siz siniz (derken Karagöz ašā inerek)

Kar. (Şallê-Natêra) sen kim sin?

Ham. buna Şallê-Natêr derler.

Kar. bildim şu şallê katêr; — šê şallê katêr sizin bir hemşire vardê,
bazi gelin arabalarêna koşarlar, nerede o?

Şal. ajol sen çêldêrdên-mê, o nasê lakêrdê?

Kar. neje çêldêrejim bê? sen şallê katêr dejl-mi-sin?

Ham. Karagöz, hajdê işine hajdê.

Kar. siz nereje gidijorsunuz?

Ham. hamama.

Kar. beni-de götürseniz e?

Ham. ā hiç kadên hamamêna erkek geldîni işitmemiştîm.

Kar. neje gelmezmiş, ben-de kadên olu veririm.

Ham. žanêm dā hamam ačêlmadê bile ačêlsên-da erkeklerin-de ajrê
jeri var, o vakit sen-de gelür girersen.

Kar. ben kadênlarênkînede girerim (dijerek gider).

Ham. efem, šîndi sizinle hamama gideriz, lazim olan šejlere bakarêz
ve Hažejvat çelebîle-de hamam anasêna xaber göndüreriz (der
giderler; — sōra bu türküjle

*,Arabadan atladê
mendilini katladê
pabuclarê patladê
donini dolaboni donini vaj.*

*Arabadan iniši
têramvaja binîši
têpêš tēpēš jürüşü
donini dolaboni donini vaj.*

*Arabadan hopladê
koža karê çatladê*

pabuçu-da patladé
donini dolaboni donini vaj.

Hamam anasé čekar ; jine hamamžê).

39 Ham. *sefa geldiniz Emeti Molla.*

Ana *Allā emanet olun kēzēm, beni cā'rmēzsēnez, bişej-mi lazim ?*

Ham. *evet Emeti Molla bir hamam aştēk-ta seni hamam anasé japmak istijoruz (derken)*

Kar. *(koşa karējê iki büklüm görünže ašā inerek) : merhaba !*

Ana *merhaba, ne istijorsun ?*

Kar. *(koşa karēnēn arkasēna vurarak) bu omzunde ki ne dir ?*

Ana *ulan bak bak ensemi sēkēštērijor, bak bak bak nasē dikkatlē bakijor, galiba bana göjnül verdi.*

Kar. *haj sana mezaržî Māmut göjnül virejdi ; bişej-mi kajb ettin ejilmis arijorsun (dijerek koşa karēja bir jumruk urur).*

Ana *seni gözü kör olasēža seni, şindi toplu inēji čekersē.*

Kar. *jo jo jo, öjle böyük silālarlan şaka edüp durma (dijerek gider).*

40 Ana *ē kēzēm.*

Ham. *şte efem, size annatmā hažet jok, hamam analēnēn usulēnē bilirsin (derken).*

Kar. *(inerek) bu kim, bu kim ?*

Ana *jine-mi geldin ?*

Kar. *şē bu hamamēn anasē-mē ? hamamē bu-mu dōrdu ?*

Ham. *žanēm öjle dejl, her hamamēn bir anasē olur ; bunu-da hamama japažāz.*

Kar. *şē kuzum, beni-de şu hamama hamam-babasē jap sana.*

Ham. *ajol, hamamen babasē olur-mu ?*

Kar. *nije olmaz be, anasē oljor-da babasē olmaz-mē ? — şē (koşa karējê türterek).*

41 Ana *nō olan ?*

Kar. *şē, dōru sōjle, sen hamamēn anasē-mē-sēn ?*

Ana *zahir anasējēm.*

Kar. *demek hamam senin olun, dōru sōjle kimden gebe oldun ?*

Ana *seni basē gözü jarēlasē seni, vallā şindi seni zaptijeje vererim hā (dijerek Karagözü kovalar)*

Kar. (kačarak jokarëdan) ama kēzde hā, koža karē eji fitile aldē
(der gider).

Ana kēzēm sen bilmijormēsēn ben elli sene dir hamam analē
edijorum, elbette her šejini bilirim.

Ham. evet Emeti Molla, bujrun gidelim.

Ana bujrun kēzēm, hajdē bakajēm (der hamama girerler).

(Hamamda.)

Ham. šte Emeti Molla (dijerek hamamēn itini Anaja gösterirler).

(Sōra Ajvaz Serkiz bu türkūje čëkar

42

,Uj mandël mandël mandël
kaldër kollarēn endir
atēm arab dēr benim
ičtīm šarab dēr benim
üç gündür içmemişim
kejfim harab dēr benim
halēm harab dēr benim
uj mandël mandël mandël
kollarēn bojnuma endir.'

hamamžē karšëlar ve Karagöz-de bunun arkasēna takëlarak bera-
ber ojnijarak gelir).

Ajv. foš geja hanom ofondi, āšamon hejr ola.

48

Kar. b'āzēnē sansar bo'a.

Ham. xoš geldin usta Serkiz.

Ajv. foš geja hanom ofondi, hoš boldok.

Kar. Usta Sekiz, gečen gün seni Dokuz arijordu.

Ajv. foš geja Karjagoz gozmoni gafa indiriram volah, gjozen
čëka vlah.

Kar. fuški sen je, senin gözün čëka vlah.

Ajv. volāh ne hirlisen?

Kar. Usta Sekiz ā'zēnē toplā, beš kardaša kaušursēn ha.

Ajv. foš geja ne bārisen vah?

Kar. foški ne sōjlisen vah?

Ajv. volah banemle eglenisen he?

44

Kar. volah evlenmirem he, vah, vah.

Ajv. foš geja šindi gazma gafan jijisen.

Kar. foški vah (kendi kendine): ermeni amma kēzējor hā.

Ajv. volah gjet direm babanžana.

Kar. senin baban ženabet kerata; — neme lazēm savušur giderim vah vah (der gider).

Ajv. foš geja hanom ofondi ešettam ki bir hamom totmozsoniz, kül-honžilik etmoje gjoldem.

Ham. pek ala Usta Serkiz, hajdē gidelim-de sen-de külhana bakarsēn (derken Karagöz iner).

45 Kar. (hamamžėje): ben ne vakēt gidežēm hamama?

Ham. žanem dā hamama gelen jok; ne vakit gelirlerse sen-de o vakēt gelirsin.

Kar. (kendi kendine): Ajvazēn arkasēndan giderim.

Ham. (Usta Serkize) hajde Usta Serkiz gidelim.

Ajv. pokī hanom ofondi bojoron (der giderler ve Karagöz-de arklarēnda hamama girer).

(Hamamēn içinde)

Ajv. foš geja Karjagoz, ne gelisen arkam sera, foš geja san kjolhan jahmak blisan?

Kar. volah bliram.

46 Ana olan Karagöz išin ne burada?

Kar. sen sus be.

Šal. ā bu sakallē kim?

Kar. sakalden ne istijorsun? ben onu traš ederim.

Ham. Karagöz žanēm, ben sana demedim-mi sōra geldije?

Kar. ben bu hamama girmezsem size-de rahat vermēm (hamamžē Karagözlen dēsare ēēkarak)

Ham. ben seni bu hamama kojmam kojmam kojmam.

Kar. ben-de sana bu hamamda rahat vermēm vermēm vermēm (der giderler ve sōra Karagöz evine gidüp ,Abla' dije karēsēne ēā'rēr).

Karē ne o herif?

Kar. šu bizim beši ver.

Karē ā herif beši ne japažān?

Kar. sen ver, komšudan istijolar.

47 Karē ašada odunlūn üstünde (derken Karagöz beši alup hamamēn

*kapusëna gelerek kapujë çalar ; — hamamën içinden ,kim var ?^c
diye sorarlar)*

Kar. *ben var-ëm (dijerek hamamën içine girer).*

(Hamamda)

Kar. *annem selam etti hamama geležekler bešî gönderdi.*

Ham. *pekî brakênëz bešî-de gidin.*

Kar. *jô ben gidemem.*

Ham. *ajol sen erkek sin, senin işin ne burda ?*

Kar. *jok jok jok, ben burda çöžü sallıjajâm.*

Ham. *biz çöžü sallarëz, sen brak-te git.*

Kar. *hajr hajr annem merakli dir, çöžü kimseje sallatmaz.*

Ana *herif senin işin ne burada ?*

48

Kar. *sus sen mezar düškünü.*

Ajv. *volah Karjagoz, borda ne gezisen ?*

Kar. *sus ulan adëmë söjleme.*

Ham. *atën dëšarë atën.*

Kar. *šë atmajën be atmajën, ben çekijorum.*

Ajv. *volah seni gjozi çikasi kjopek, çoh diram (dijerek Karagözü
dëšarë atarlar).*

Kar. *šë bešî verin.*

Ham. *atën atën šunun bešîni.*

Kar. *jok jok jok, beşik-meşik atma, kërarsën bē, sōra alêrēm (der ⁴⁹
gider).*

*,Kediji kojđum torbaja
bašënë sokmëš çorbaja
jaurumu vermem zorbaja.*

*(Nakarət:) Hajdi lingo lingo
žanëm lingo lingo
hahamën kēzë papazën kēzë.*

*Kedimi kojđum kojnuma
bilezik takmëš bojnuma
šaštë fareler ojnuma.*

(N.) Hajdi etc.

*Kedimi kojđum ambara
eline alměš on para
kedimiz olmuš zampara.*

(N.) Hajdi etc.

*Kedimi kojđum kapana
kačměš gitmišti tavana
sičanlar dūštū amana.*

(N.) Hajdi etc.

*Kedimi kojđum jorgana
sansarē urmuš urgana
pisimi vermem korkana.*

(N.) Hajdi etc.

*türküsinü söjljerek J a u d i čekmā başlar, Karagöz-de pešine
taklaşēr čekar).*

50 Jau. *ej, kim dir arkalarimda ?*

Kar. *ben-im ben.*

Jau. *ej, Karajuz efendi ?*

Kar. *Jaudi, ā'zenē topla (dejerek bir tokat vurur).*

Jau. *ajajaj jok-mu be jaudiler be Alla için bu muslumanların elinden.*

Kar. *Jaudi de sakala bak, bajramlėk üç çift çorab čekazak.*

Jau. *ajde ajde ne jelirsın jotumun sera, fakir fukara kenefi ajde.*

Kar. *Jaudi ā'zēn topla dejorum, bejnine bir jumruk indirirsem, sōra
fakir fukara kenefini örenirsın.*

Jau. *ajde bičimsiz ölu bičimsiz, ajde kakavan ölu kakavan (dijerek
jüzünü Karagöze dönüp) ej surata bak, kaldırımı bozulmuš tram-
vaj žadesi.*

Kar. *Jaudi sen belaja sokažān.*

Jau. *ande kakamena (al-de kakamē je).*

Kar. *kakanē sen je kerata.*

Jau. *eh, bu nasi surat, bu nasi čalim.*

51 Kar. *(Jaudi je bir iki jumruk dā vurur) nasē sičan-im ?*

Jau. *eh, ama ūrsuz ölu ūrsuz sın, ne kademsiz ölu kademsiz sın,*

nerde jiderim arkalarım sera jelirsin. — hamamlarda jidežektim, jotum sera jeldin ; eh sen nerelerde jidiyorsun ?

Kar. *sen nereje gidiyorsun ?*

Jau. *hamamlarda jidiyorum.*

Kar. *Jaudi hamam bir tane.*

Jau. *eh, jelirsin benimle ?*

Kar. *hajdê hajdê (dijerek hamamdan içeri girerler).*

(Hamamın içinde.)

Jau. *eh, vakitlerin hajirlar olsun hamamžu hanum.*

Ham. *vakitler hajs olsun, Usta Zakariadi.*

Jau. *ej, işittim ki buralarda hamamlar tutmuzsunuz, gidejim de-⁵² dim-de jeldum.*

Ham. *o arkanêzda kim dir ?*

Jau. *eh, bilmem Karajuz-mu olažak, arkam sera jeldi, bilmem.*

Kar. *(kendi kendine) haj köpölu haj, demin beraber gidelim dejordu.*

Ham. *Karagöz ?*

Kar. *ha ?*

Ham. *hajdê bakajêm seni edebsiz seni (dijerek Karagözü döver).*

Kar. *vurma bē ha vurma.*

Ajv. *vuj gjozen čika kjopolu, jine-mu gjeldin, jihul diram (dijerek Karagözü dēšarē atarlar).*

Ham. *ben seni bu hamama kojmam kojmam kojmam.*

Kar. *ben-de sana bu hamamda rahat vermem vermem vermem (dije-⁵³ rek gider ve sōra bir Kasida okijarak Arabi ččkmā bašlar ve Karagöz-de pešine taklašēr).*

Arab. *ula sana bana selamin alejkum.*

Kar. *ötekine berikine alejküm salam.*

Arab. *ula san šindi nerde gidežek ?*

Kar. *sen nereje ise ben-de oraja.*

Arab. *ejva ben hamamda gidežek.*

Kar. *ajva fēlan jok, — šej Hažibaba sormak ajb olmasēn ama, senin adēn ne ?*

Arab. *ula benim adi Haži Kandil.*

Kar. *bildim, hanē sizin küçük bilader vardē haži samandra, bir-de hemšire vardēr haži fitil, sen onun kardaš dejl-mi-sin ?*

Arab. *ula ja ganem sen ne sordun?*

Kar. *usurdum jok.*

Arab. *ula ja šanem sende hamam-da gidešeksın?*

Kar. *ešek sen sin, ā'zēnē topla.*

Arab. *ula ban šindi hamamde gidežegim.*

Kar. *ben-de gidežēm (dijerek hamama girerler).*

(Hamamēn içinde.)

54 Ham. *bujrun Haži Kandil, sefa geldiniz.*

Arab. *ula ja šanem sefa bulduk.*

Ham. *Haži Kandil siz kaç kiši geldiniz?*

Arab. *ula ja šanem hanun efendi ben bir kišim geldi, arkamda birisi dā gelijordu.*

Ham. *Karagöz?*

Kar. *ha?*

Ham. *jine-mi geldin? hajdē bakajēm hajdē šuradan, jelloz sürtük sümüklü seni.*

Kar. *ulan sürtük-te sen sin, jelloz-da sen sin, sümüklü-de sen sin; neje sümüklü olažēm, šindi sümkürdüm.*

Ana *olan seni gözü čekasē seni.*

Kar. *seni žanē čekasē seni.*

Ana *bak dā laf sōjlejšor.*

Kar. *be be be be.*

Ajv. *vola šindi gozmon gofo indiriram, gine mo gjeldin?*

55 Ham. *hajdē bakajēm čabuk ol hajdē bakajēm. — Karagöz ben seni bu hamama kojmam kojmam kojmam (dijerek Karagözü dēšarē atarlar).*

Kar. *(dēšardan) ben-de sana bu hamamda rahat vermem vermem vermem (dijerek gider ve*

*,Bağčeje kurdum čifte salēnžak
jar gelüp jar gelüp sallanažak
sāt dörten sōra neler olažak.*

(N.) *Abalaba šippop šippop bop
imeta mimeta beberu hi.*

*Hamamên kubbesi kirezden dir
kêzlarên güzeli ilaždan dir
çožuklarên güzeli traşdan dir.*

(N.) *Abalaba şippop şippop bop
imeta mimeta beberu hi.*

*türküsünü dijerek Altê-kulaç çekmâ başlar ve Karagöz-de
arkasından gelür).*

Alt. *selamın alejkum babalêk.*

56

Kar. *alejkum salam kuru kalabalêk.*

Alt. *işittim burada bir hamam varmêş, hamama girmek için buraja
geldim; — nasê sin ejü-mi-sin hoş-mê-sên, aşt-mê-sên tok-mê-sên,
dolu-mê-sên boş-mê-sên, kuru-mê-sên jaş-mê-sên, ne alemde sin,
nerden geliyorsun, nereye gidiyorsun? — malümja bendeniz öyle çok
lakêrdêlardan hoşlanmam; bir sen söylemeli ben dinnemelijim,
bir ben söylemeli sen dinnemelisin; azažek-da bize rât vermeli,
jetişmedi-mi artêk? hep siz söjlüyorsunuz? hiç bizim söyledimiz
joktur, azažek susun-da biraz-de biz söylejelim (dijerek çabuk
çabuk hem söyler ve hem-de kalğêr, Karagöz-de beraber kalğêr).*

Kar. *amma lakêrdê küpü, soluk-ta-mê almijor; — baba senin
adên ne?*

Alt. *bana adlan-sannan Altê-kulaç derler.*

Kar. *vallâ beş buçü jalan, buruna bak buruna Dijar-bekir çekmâ; 57
sen ajâ kalkmazmêsên? biraz-da ajakta söyleşelim.*

Alt. *baba sen benden ejlenijormusun? ben senin ejlenžen dejl-im,
sen nerden taklaştên arkama, abalaba şippop.... (dijerek jine
kalğemâ başlar Karagöz-de beraber).*

Kar. *aj bu deli.*

Alt. *nije deli olajêm? budala.*

Kar. *bu dala ö bür dala; — sen şindi nerede gidežên?*

Alt. *annatmadêk-mê? evden geliyorum, hamama gidežêm, sojun-a
žâm, jékanažâm, gijinežêm, eve gidežêm, ujižâm sôra kalka-
žâm....*

Kar. *tornehet (kendi kendine): vaj anassênê, lakêrdê sormâ gel- 58
mijor ki jedi jêl evvel oldünü jedi jêl sôra olažâ'ne annadijor.
— (Altê-kulaça): babalêk beni-de götürürmüsün?*

Alt. seni-de götürürüm, sen beni keselersin ben seni keselerim, sen beni jêkarsên ben seni jêkarêm, sôra çêkarêz birer kâve içeriz, birer nargile doldururuz, gejiniriz, kuşanêrêz, gideriz . . .

Kar. vaj lakêrdê kumkumasê vaj kerata lakêrdê kumkumasê-mê dêr? ne dir, hiç soluk-ta almijor; — babalêk hajdê gidelim hajdê (dijerek hamama girerler; hamamdan jine, ben seni bu hamama kojman kajmam kojmam' dijerek ve döverek Karagözü dêşarê ûradêrlar, Karagöz-de, ben-de sana bu hamama rahat vermem vermem vermem' dijerek gider ve sôra)

59

,İki kaşên arasênda
var-dêr bir elif nişan
bir görüşte aldên aklêm
ittin beni peruşan,
ažeb iflâ olur-mu ki
senin ile konuşan.

(Nakarat :) Sevdim ne çare ne söylem
eller arêf dir
isterim ben jare gidem
hasmêm galêb dir.

Güneş dômuş güneş dômuş
o hanêmên köşkine
devlet konmuş devlet konmuş
o hanêmên başêna
doldur doldur ver içejim
jarêm senin aşkêna.

(N.) Sevdim ne çare etc.'

şarkisini okijarak *K i n n a p - z a d e* çekmâ başlar ve *Hažejvât-da* karşêlar, *Karagöz-de* penžereden bakar).

60 **Haž.** vaj efendi olumuz maşallâ, böyle sabâlajn şarki okijarak ne tarafê teşrif?

Kin. estafrullâ efem, işittim ki sizin elinizin altênda bir hamam varmêş.

Kar. (jokarëdan) *Hažižaužau elinin altëndan hamamë kaldër (der gïder).*

Haž. *evet efendim.*

Kin. *efem, bir dünümuz oldündan hamamë bu gün biz tutmak isteriz.*

Haž. *pekî efendim baş üstüne; siz gidin gelin hanëmë-fëlan gönderiniz, bende gïder hamamžë hanëmlara tembî edüp içeri kimseji kodurtmam (derken Karagöz ašā iner).*

Kar. *merhaba ölüm.*

61

Kin. *merhaba baba.*

Kar. *šë keseniz janënëzda-më?*

Kin. *ne japažaksënëz baba?*

Kar. *šë fukara-jëm, bir iki lira ödünž versenizë? (kendi kendine): amma de istedik ha, nejse.*

Kin. *babalëk ben lira-fëlan tašëmam; hekimler sarëlë'a ūrarsën dïjerek tašëmā izim vermejor.*

Kar. *öjlejse beš on tane mežidî veriniz.*

Kin. *mežidîde tašëdëm jok-tur.*

Kar. *o neden ažeba?*

Kin. *zāfë basardan.*

Kar. *sarrafën bozažā'në ben-de bilijorum.*

Kin. *babalëk sarraf bozar demedim; gömüš parlak oldündan baktëm vakitte gözlerimi kamašdërijor-da anin içün mežidî tašëmijorum.*

Kar. *ölüm metelik Sultan Māmud bešti fëlan bulunmaz-më?*

62

Kin. *hajr baba, ekseri bakkallar ve kasablar ufaklëk dir dïjerek böjle para kullandëklarë içün kimisi jälë kimisi kirli olïyor-da bundan-da çošlanmijorum.*

Kar. *pekî bakër filan jok-mu?*

Kin. *babam malüm ja, a'ër para oldündan tašëmasë insana a'rlëk verïyor, anin içün bunu-da tašëmam.*

Kar. *on para versen ā, köprüden gecejim.*

Kin. *onlüm jok baba.*

Kar. *beš para ver-de bir su içejim.*

Kin. *bešlüm de jok.*

Kar. *avužëma tükür-de bujëna sicejim.*

- Kin. *seni gidi hattênê-huttênê bilmez seni.*
- Kar. *(kendi kendine): lakin amma de miras jedije çattêk hâ.*
- 63 Haž. *Karagöz sen hattênê aşmâ başladên, bu senin annadêklarên-dan drjl-dîr.*
- Kar. *ne olursa olsun, şey Hažejvat bu kim bu ?*
- Haž. *buna adlan-sannan Kinnap-zade derler.*
- Kar. *bildim, büyük biladeri žambaz ipi, babasê-da vapor haladê, dejl-mi ? (Kinnap-zadeje) : šê sizi geçen gün jorgan iplî arijordu.*
- Kin. *nasê jorgan iplî ?*
- Kar. *žanêm siz urgan sinsilesi dejl-mi siniz ?*
- Haž. *(Kinnap-zadeje) : bakmajên efendim bakmajên, bir az me-gubžja dêr.*
- Kar. *zêrzob sensin kerata.*
- Haž. *(Karagöze) : hajdê Karagöz def ol bakajêm.*
- Kar. *tef olurum dümbelek olurum ... neme lazêm (der gider).*
- 64 Haž. *šte bendeniz şimdi gider tembî ederim.*
- Kin. *eksik olmajên Hažejvat çelebi, bendeniz-de gider şimdi gönderi-rim (derken ikisi-de giderler).*
- (Karagözün evinde karêşile Karagözün arasênda.)*
- Karê *herif jeni bir hamam acêlmêş, çoktan dêr hamama gittimiz jok. — bir iki mežidî ver-de hamama gidêm.*
- Kar. *nasê nasê ?*
- Karê *hamama gidežêm, bir iki mežidî ver.*
- Kar. *tâf be, sankê hamamê satên alazağ ; — ben hamama girdâm vakitte bir guruş veririm, çekarken-de beş guruş aşêrêrêm.*
- 65 Karê *ah ajol, bizimki erkek hamamê gibi dejl ; — en ašâ bir mežidî lazêm.*
- Kar. *žanêm bir mežidî verdik, ne japažân bir mežidîle ?*
- Karê *iki guruşluk ot alazağm.*
- Kar. *otu ne japažân ?*
- Karê *ah ajol, karêlarên adeti bøjle.*
- Kar. *tâf be, kuzularê-da beraber-mi götürežên ?*
- Karê *ah ama-de sorijorsun hâ ; žanêm otsuz hamama gidilmez.*
- Kar. *pekî iki guruş oraja ; üs (üst) tarafê ?*
- Karê *kirk paralêk-te kireç.*

Kar. *hamamê badana-mê edežên?*

Karê *žanê m öjle dejl, siz hamamda ustura tutunmazmêsênêz? karê-larên-da usturasê kireš-dir.*

Kar. *söra?*

66

Karê *bi kač guruš natêra.*

Kar. *hamamda katêrên işi ne?*

Karê *žanê m katêr dejl, natêr, natêr.*

Kar. *pekî, söra?*

Karê *üç beš guruš-de anaja.*

Kar. *nasb ana?*

Karê *žanê m, hamam anasê var-dêr, ona verirler.*

Kar. *ühm bildim, šu mezar žadêsêna hâ, jok jok jok, olmaz; — sen šindi bana bak, šte sana bir guruš, bunu hamamžêje verirsin, gelürken bikač mežüdi ašêrêr gelirsin.*

Karê *herif ne dir benim senin elinden çektim?*

Kar. *çekme be, neje çekijorsun?*

Karê *ilahê herif, gözü m kör olsun-da jetişme-emi?*

Kar. *ben merdüven kurar jine jetişirim (derler lakêrdêjê bitirirler).*

(Söra

67

*,İndim jarê m bažçesine jol sandê m
el uzattê m konçesine gül sandê m
el kězê nê ben kendime jar sandê m.*

(N.) *Bir ažai b kêza gönül verdim ben.*

*Keten gölmek gül vižude gižilmez
kaša göze bakmajilen dojulmaz
sana gönül verdim gerü alênmaz.*

(N.) *Bir ažai b etc.*

*Elerimin önü jol dêr gečilmez
dar kafeste güzel çirkin sečilmez
šişe dolu amberije ičilmez.*

(N.) *Bir ažai b etc.*

*okijarak önde gelin hanê m, arkasênda üç dört tane ažbablarêndan
bunlarê n aralarênda Karagöz-de karê kêlêklê çekarlar ve türkü*

aralarênda içlerinden biri ,bir hoş halêm var her kime' dedikte,
ötekiler ,şu gelinin aşkêna, ala ala hê' derler ve Karagöz dahi
,abu žanêm abu' diyerek hamama girerler.)

(Hamamên içinde.)

68 Ham. (gelin halkêna): sormak ajb olmasên ama, siz kaç kiři gel-
diniz?

Dün halkêndan biri: biz beş kiři gelirken jolda aramêza bir karê
takêldê, lakin kim oldûnu bilmeziz.

Kar. ,abu žanêm abu'.

Ham. aj bu iri bir sese benzijor.

Kar. (jine) ,abu žanêm abu'.

Ham. Karagöz?

Kar. hâ?

Ham. olan bu kêlek ne?

Kar. komşulara imbrendim-de bu kêlê'a girdim.

Ham. Karagöz ben seni bu hamama kojmam kojmam kojmam (diye-
rek ve Karagözü döverek dêsarê uradêr).

Kar. bende size bu hamamda rahat vermem vermem vermem (der
gider).

69 (Andan sôra:

,Evlerimin önü marul
sular akar harêl harêl
inže bele pekêe sarêl.

(Nakarat:) Gelin mi oldun gelin mi oldun
evveli benim jarêm idin
şindik elin jarê-mê oldun.

Evlerimin önü asma
asmanên daline basma
benim jarêm aslê josma.

(N.) Gelin mi etc.

Evlerimin önü kuju
kujudan çekerler suju
o hanêmên eski hıju.

(N.) Gelin mi etc.

Evlerimin önü harman
padişâdan gelir ferman
şeftalesi derde derman.
 (N.) *Gelin mi etc.*

türküsunü söjljerek ve zil çalarak Köçek ojnar ve ara jerde
jine bir hoş halêm var her kime, şu hamamžênên askêna' gibi bir
takêm alajlar olduktan sōra Köçek gider ; — bunun arkasēndan
Kil ži gelir ,kil alan jok-mu' semajisini okjarak. — kilži Baba
Himmet ve arkasēnda ešeji oldū halde çekar ve Karagöz-de gelir,
usul ile ešejin üzerine biner — Baba Himmet semaji okurken —
 Kar. *ešeje : ,dah, dehdehdch' ešeji sürmek ister. — kilži semaji bitir-*
dikte ešeji çekerse-de, ešek pek javaš jürümē başlar).

Kil. *ulan neje jürümijōn, gok gozlü doñuz.*

Kar. *Baba Himmet fitile aldē, kabāt ešekte dejl (ešeje) : — deh hej*
meret (der Baba ešeji çekerek hamama girer).

(Hamamla.)

Ham. *hoš geldin Baba Himmet.*

Kil. *hoš bulduk, gozünü sevijim.*

Ana *ah o ešejin üstündeki kazêk kadar herif kim ?*

Kar. *eji benzettin eji (kendi kendine) : vaj köpölu ajē gibi Baba Him-*
meti hamama gir diyorlar-da, benim gibilerine kazêk gibi diyorlar.

Ajv. *volah foški Karjagoz, gino-mo ajeldi ?*

Kar. *sus be, ben Karagöz deylim, ben kilžinin jamā'jēm.*

Ham. *Karagöz senin işin ne burada bakajēm? sen her vakit öjle*
görültü-mü edežēn? hajdē bakajēm dešarē hā, seni gidi sen, hajdē
bakalēm, alimollahi senin ā'zēna šindi biber doldururum hā.

Kar. *jok jok jok, öjle zehirli šejlerlen pek ojnama.*

Ajv. *volah çik direm gjozin kjor ola (dijerek Karagözü jine ūra-*
dērlar.

Kar. *(dešarē çekarcken) ben šindi merdüveni getürüp kubbeje çeka-72*
rēm, žamē kērar hamama girerim (der gider. — evde karēsēna) :
abla, bizim merdüven nerde ?

Karē *ne japažān ?*

Kar. *kāvenin kiremitleri kērelmēs-da onu aktaražām.*

Karê *bağçede durijor. (Karagöz merdüveni alêp hamamên janêna gelüp; merdüveni dajajêp hamamên gubbesine çekar.*

Kar. (gubbenin penžeresinden hamama dōru bakararak) koža karêja bak, kurna başênda ot tutunijor; — haži Kandile bak haži Kandile göbek tašêna jatmêš; — lakin koža karê hošuma gidijor; dur azžêk šunu kêzdêrejim (dijerek žamê urur ve Karagöz karêje) ,koža karê önü sarê, kandil jakar önüne bakar; koža karê önü sarê, kandil jakar önüne bakar' (derken Karagözün ölu merdüvenin janêna gelür).

ölu baba, baba!

78 Kar. ölüm, ölüm?

ölu baba ben merdüveni alažâm.

Kar. brak ulan, pušt.

ölu alijorum, alijorum.

Kar. ulan brak (derken ölu merdüveni alêp gider) aldê be, haj pezevengin ölu — ben-de žamê kêrar içeriye girerim (dijerek žamê kêrêp hamama düšer).

(Hamamên içinde).

Jaudi ajajajajaj nerde jeldi jine bu kademsiz-ölu; ajajaj, sakalimida çekijor, ej braksana dê.

Kar. vaj köpölu jaudi vaj, dā dokunmadan jajgaraja başladê.

Arab. ula ja šanêm sen nerde geldi burda?

Alt. baba šöjle dur, tasê devirdin, sabunumu çalma.

74 Kar. aman aman sen sus, vaj köpöllarê vaj çalmadan ojniyorlar bē.

(Hasêlê karêlarla erkeklerle bir hajlê görültü ederler, sōra bir. türküjle:

*Suja gider elinde dir bakêžak
ne olurmêš olan kêza bakênžak
iki gönül bir olupta jatênžak.*

(Nakarat:) Šekerim ben šekerimi isterim
elmaz jarêm kajmak ile beslerim.

*Suja gider su testisi elinde
aller gijmiş etekleri belinde*

şeker hanem zampareler elinde.

(N.) Şekerim ben etc.

Suğa gider su testisi doldurur
eve gelir gül jüzünü soldurur
şekerin bakışe adem öldürür.

(N.) Şekerim etc.

Tek-bujêk hamamên kapuşêna gelir.)

Tek. (kapuşê çalarak) hej, kim var orda bakajem, dêşarê çekên⁷⁵
dêşarê.

Kar. geldi.

Tek. ulan şu hamamên altêndan bir ateş-mi verejim, joksâ birer birer
kollarêndan bud, göjsünden pirzola, gerdanêndan kuş başê-mê
japajem; lakin böyle jazek olaşak, şunlarê birer birer külhana
kütük japajem.

Kar. vaj gidi merhamet vaj, insaf etti be (Jaudije): hajde baka-
lêm, ziburjan kurusu.

Jau. eh ne olijorsun be, dişarda kim barijor? hamam-mi kapa-
naşak?

Kar. ha ha hamam kapanaşak, hajde çek dêşarê.

Tek. ulan kim varsa gelsin diyorum, joksâ şindi kuburu dolduraşam.⁷⁶

Kar. jok jok jok, öjle şaka istemez (Jaudije): hajde bakalêm hajde
(der Jaudiji çêr-çêplak dêşarêja uradêr).

Tek. ulan senin karêlar hamamênda işin ne?

Jau. eh ben jelmijordum, Karajoz zorlan jetirdi.

Kar. (icinden) jalan vallâ jalan, vaj köpölu Jaudi.

Tek. ulan seniñ sakalêna aşêdêm, def ol şuradan, bir dâ gözüm
görmesin (derken Haşî Kandil, Altê Kulaç, Kinnap-zade, Baba
Himmet, Arabi hepsi birer birer çekêp Karagözden şikajet eder-
ler ve Tek-bujê'n elinden kurtulup giderler, söra) dâ kim var
bakajem?

Kar. şê kimse jok.

Tek. kulâ'ma bir ses gelijor.

Kar. hamam bözej dêr, hamam bözej.

Tek. ulan, çek diyorum, sindi çekerim hā.

Kar. jok jok jok, çeküp durma, astarē jērtarsēn (derken Tek-bujēk görmeden kaçar sōra) ulan użuz kurtulduk bē.

Tek. ašā in dejourum.

78 Kar. jāma jok, inejim-de öldürürmüsün?

Tek. sana dejourum, ašā in bakajēm.

Kar. indim bē, ben sennen korkarmējēm brrr ... (dijerek ašā iner).

Tek. babalēk ölümlerden ölüm bejen bakajēm.

Kar. vaj anassēnē; — ażeba hangēsēnē bejensem? hiç birini-de žanēm istemijor, ben bunlarē hiç birini bejenmedim.

Tek. ulan şu kelleni ej bakajēm.

Kar. ne japažān?

Tek. ulan bējle durursan gömlejın kan olur.

Kar. jok jok jok, tatsēz şaka istemez.

Tek. ulan şu jere bir mendil jaj bakajēm.

Kar. o niçün?

Tek. ulan kellen jere düşerse toz olmasēn.

Kar. pir ol bē, ben öldükten sōra benim kelliji düşüniyor (derken Hażejvat gelür).

79 Haż. (Tek buje'a): aman efendim, bu seferlik kusurunu af edin-de bir dā japmaz.

Kar. ha ha, aferim zēmba sakallē kerata.

Haż. (Tek buje'a) aman efendim, sinnine hormet edin bu seferlik bendenize bā'žlajēn.

Tek. pekī, šte bu sefer senin hatērēn içün af ettim, birdā bu jollarda görürsem işini bitiririm, šte ben gidijorum (der gider).

Kar. (Hażejvatin sakalēnē oşajarak) aferim benim keçi sakalē Hażižaužaum.

Haż. ej benim Karagözüm.

Kar. ne dir sözün?

Haż. jarēn aŗsam bir güzel ojnu ojnēžakmēsēn?

Kar. ne ojnu istersin?

Haż. şajrlerle uruşma ojnununu ojnarmēsēn?

80 Kar. işallā jarēn aŗsam istedinden ala dedin ojnu ojnarēz (dejüp ikisi bir a'zdan):

*On herre dîmedim-mi
 kuzum sevme dokuz jar
 sekizde vefa jok amma
 jedi-de zinhar
 altile beş, dört ile üç
 başa êikilmaz
 üçün ikisin hasf ide gör
 tā kala bir jar' (der giderler).*

Fü rd ő - j á t é k .

(Először egy gázelt énekelve *Hadsejvat* mutatkozik a függöny mögöl.
A gázelt bevégeztével elkezdí):

1 Hej igaz isten ím megérkeztünk, hála a műkedvelők biztatásának (*Karagöz* a függöny felső részéről: „dicséret a vén cigánynak”). — A szerelmesek sétaterén ehhez mérhető hely nincsen, nekem szegény *Hadsejvat*nak *Karagöz*nél külömb társam nincsen; keze szájához illő, szólása síma, társalgása édes egy barát; ha keblem fájdalmát beszelném, vagy ha ő beszélne és én hallgatnék vagy ha mindketten beszelnénk és a jelen levő jó embereink leereszkedéssel hallgatnának, örömük telnék benne. — Előbb lerajzoltam élénk színnel, a függönyt előkészítettem, gyertyát gyujtottam, hogy árnyékképeket mutassak — a mulandó világ bővségében ne csalódj és ne kácsongj reá; ős-mesterünk *Küsteri Şah*, a kit megérteni lehetetlenség; vászon függönyre szépségeket tárván fel barátaink előtt, teljes jó kedvet nyujtunk minden megreszkedésre (bábrezegtetésre). — De nem is az a fő uram, csak nekem szolgátoknak és érettetek imádkozónak barátja és társa (*kafadar*) volna... (*Karagöz* megint a függöny tetejéről: „várj ne siess, ha leszálok és ha szúk a fejed (*kafan darsa*), majd megtágítom én gézenguz”) — hátha kissé meggondolnók állapotunkat; nézzük csak, a világ forgásának tüköre a függöny háta megett minő képeket mutat fel (ezzel *Karagöz* kapuja elé megy): *Karagöz*, hej *Karagöz*!

2 *Kar.* (Fojtott hangon) he?

Hads. Ficzkó, hamúházi (korhely), merre vagy, merre? hangod mintha mélyről jönne.

Kar. Kút fenekén vagyok, kút fenekén.

Hads. Ficzkó, kút fenekén mit csinálsz?

Kar. Gyermekeket izzasztok, gyermekeket.

Hads. Ficzkó, kút fenekén izzad-e gyermek?

Kar. Ha száját befogod úgy izzad, akár egy fürdő.

Hads. Nem nem, igazán szólj, merre vagy?

Kar. Eresz alatt vagyok, eresz alatt.

Hads. Ficzkó, mit csinálsz az eresz alatt?

Kar. Patkányokkal tavlát játszottam, lyukba futottak, most meg várom őket hogy a játékpénzt megvegyem rajtuk.

Hads. Ficzkó, hát lehet-e eresz alatt tavlát játszani?

Kar. Hogy ne lehetne, ime játszom.

Hads. Nem nem Karagöz, igazán szólj, merre vagy?

Kar. Széntartóban vagyok, széntartóban.

Hads. Fiú, mit csinálsz a széntartóban?

Kar. Fehér ruhát váltok, fehér ruhát.

Hads. Ficzkó, széntartóban lehet-e fehér ruhát váltani?

Kar. Hogyne lehetne, pompásan lehet; — mit csináljak, házamba vendégek érkeztek és én a széntartónál jobb helyet se találhattam volna.

Hads. Ficzkó, bolondoskodásodra nincs szükség; — ide jer hamuházi, mondani valóm van (*deježem*).

Kar. Ha ehetnéked van (*jiježen*) van, ott a laczikonyha (főzőbolt).

Hads. Ficzkó, jer elő csak, dolgom van (*išim*) veled.

Kar. Ha szükséged (*išim*) van, a mint az utczáról letérsz, orrod irányában ott az árnyékszék.

Hads. Lelkem Karagöz, jer elő, egy-két szóm (*lakirdé*) volna veled.

Kar. Nem, vendégeim vannak otthon, zörejt-zajt (*takirté-makérté*) nem akarok.

Hads. Lelkem, valami mondani valóm (*sözüm*) van.

Kar. Edd meg, ha szőlőd (*üzüm*) van.

Hads. Lelkem, jer hát elő.

Kar. Jövök no (ezt mondván egyszerre csak felülről fejjel lefelé függve marad); jaj Hadsejvat, bárányom Hadsejvat, döglött tyukjaid fejére kérlek, lelkem Hadsejvat; jaj most mindjárt a számba jön a bélem.

Hads. Ugyan Karagöz, merre vagy, gyere le már.

Kar. Nem mehetek Hadsejvat, nem mehetek, jajajajajaj.

Hads. Testvér, merre felé vagy?

Kar. Fent vagyok fent, felfelé nézz.

Hads. Ugyan testvér mi dolgod (*išim*) oda fenn?

Kar. Semmi olyasféle dolgom (*čišim-mišim*), most mindjárt leokádlok.

Hads. Mi lelt Hadsejvat, mi lelt?

Kar. Mi lelt volna, a kút kötele lábamra tekergődött, függőben maradtam.

Hads. Ugyan testvér ne mondd.

Kar. Lelkem Hadsejvat, rühes szamaraid lelkére kérlek, segíts le innen.

Hads. Oh testvér nem, én félttem a fejemet.

Kar. Hadsejvat végem van, jajaj, mindjárt kiugrik a bélem a számon; — mi lesz hé, segíts le azonnal innen.

Hads. Jaj testvér, aztán még az én fejem is bajba kerül; — mielőtt innen leszállitanálak, először innen Londonba, aztán Párisba, aztán Portugáliába, aztán Itáliába és Junanba (Görögországba) kell sürgönyözni, aztán még feleletnek kell ide érkezni és majd csak akkor jöhetsz le, ha azt mondják, hogy bocsássalak.

Kar. Hisz addig a kötel is elrohad és magamtól is leszállhatok; — jajaj Hadsejvat, jajajajaj, végem van.

Hads. Minthogy régi czimborám vagy, megsajnálalak ficzkó, lesegitlek, de fogod-e még valaha kezéd rám emelni?

Kar. Alláhra Hadsejvat, rúglak (lábrugással ütlek) ezután.

Hads. Ficzkó, nosza esküdj meg, hogy nem fogsz többé szidni.

Kar. A legeslegszárazabb folyóba füljek; döglött varjak vájják ki a szememet; nyelvem hússá, fogom csonttá váljék; kétszer pergelt szultánkenyér czukra töltse meg számat; őseimet görény fojtsa agyon, ha nemzetségedből még más valakit is szidnék.

Hads. Ficzkó, hamuházi, nosza lépj tarkómra (ezzel Karagözt vállára veszi és aztán azt mondja neki): nohát szállj le.

Kar. Beh szép föld ahhh... a fekete tenger torkából¹⁾ négy kéményű, három zászlójú hajó jön; de a torkolatba nézz, a torkolatba; a tyúkok egymást kergetik; nézz csak a *Hajrsiz*²⁾ szigetre, mint verekszik a Hejbeli³⁾ szigettel.

Hads. Karagöz, a vállam oda van, szállj le mondom.

Kar. Nem úgy testvér, félttem ám a fejemet, még bajba talál végül kerülni; — előbb még innen Londonba, aztán Párisba, Portu-

¹⁾ Bosporus. ²⁾ Bulwer szigete. ³⁾ Antigone szigete.

gáliába, Itáliába, Junanba kell sürgönyözni (*tel vurmaľe*); aztán hogy leszálljak, még feleletnek is kell jönni, hogy szálljak le.

Hads. Karagöz, ledoblak.

Kar. Én meg felcsaplak (ezt mondván H. alighogy leveti Karagözt elmenekül, Karagöz meg hátára esik); — jaj csípöm, jaj farcsokom (ezt mondván feláll), hej kurafi, te három egy okkájú gertya lábú, két ágú szakállú gézenguz kurafija te, hogy láttam az anyádat,¹⁾ kurafi; — Karagöz aga bej efendi az én nevem, Alláhra mondom epém a bokámnál is alábbszállt, kezem közé ne kerülj te gézengúz (ezt mondván H. jön) ptub... (H. megint elszalad) — hej kurafi, te kétfejű, hegyes, lyukas fenekű, mécsbél alakú gézengúz; — hát ficzkó még azt se kérded, hogy Karagöz aga bej efendi haragos-e, bosszus-e, fáradt-e, avagy a feleségével csett-csatt? (míg ezt mondja, H. ismét jön).

Hads. Ugyan testvér mi lehet az, éppen csak egy pár percze, hogy 10 csattanás, verekedés, jajgatás (*vavejla*) támadt.

Kar. Honnan támadt?

Hads. Ki?

Kar. A viola színű virág (*mor lejlak*).

Hads. Ficzkó, mondtam-e én neked violaszínű virágot? (Karagözt üti.)

Kar. Ficzkó, hát én veres liliomot említettem-e előtted? (szintén üti).

Hads. Ficzkó, te benned nincs már semmi emberi erkölcs (*edeb erkjan*) féle?

Kar. Láttam. — *Hads.* Kit láttál?

Kar. Egy vemhes boltot (*gebe dükjaně*).

Hads. Ficzkó, lehet-e vemhes bolt? (ismét üti.)

Kar. Hadsejvat, csat-pat ne ütögess; agyamban azt hiszem, tűzjáték van.

Hads. Karagöz, tudod-e mi az a természettudomány (*ilmi hikmet*)?

Kar. Mit tudom én, hogy ki lopta el a szőnyeget (*kilimi*) az iskolából (*mektěb*)?

Hads. Karagöz, sohse nyaltál még tintát (*mürekkeb*)?

Kar. Ha az istállót nyitva találtam, nyaltam.

Hads. Mit?

¹⁾ Szó szerint: a kinek én anyácskáját ringatván meggyűrtem.

Kar. Szamarat (*merkeb*).

12 Hads. Hej hamuházi, hej, — ficzkó, zenefélében (*musiki*) jártas vagy-e?

Kar. Gyertya fajzatja-e (*mum siki*), gyertyatartó fajzatja-e (*šamdan siki*), mi közöm hozzá?

Hads. Ficzkó, hamuházi, megérttessem-e veled a czélzatot (hogy mire czélzok)?

Kar. Mit értetsz meg no, értess hát lássuk.

Hads. Figyelj kutya.

Kar. Beszélj gaz kurafi.

Hads. Ficzkó hamuházi, apádnak mi a neve (*adē*)?

Kar. Apámnak lova (*atē*) nincs; — a minap volt egy magadféle fekete szamara, eladta.

Hads. Csitt, erkölcstelenje te; — ficzkó, neked nincs neved (*adēn*)?

Kar. Sem nekem, sem apámnak (t. i. *atē*).

13 Hads. Gyerköcz, nem anyaméhbe (*ana razmine*) estél-e?

Kar. Tegnap este estem.

Hads. Hová?

Kar. A mint jöttem az úton, lámpásom elaludt; egy nagy pöcze-satorna (*ana lamē*) volt arra, a sötétben bele estem.

Hads. Ficzkó, a neved mi, a neved (*ismin*)?

Kar. Kocsisom sincs (*ispirim*); egy házi szolgám volt, azt is elcsaptam.

Hads. Ficzkó, nem kaptál-e anyádtól nevet (*isim tesmije kēlma-dē-mē*)?

Kar. Nem, az anyám kocsisa nem törte el a korsót (*ispir testiji kēmadē*).

Hads. Gyermekkorodban nem olvasott-e az ezán füledbe (*ezan oku-madēlar-mē*)?

Kar. Ficzkó, az én agyamba még pénteki imát (*šuma namazēnē*) mondanak e?

14 Hads. Ficzkó honnan kerültél elő?

Kar. A földből.

Hads. Ficzkó, téged nem szültek?

Kar. Szű... szű... szültek.

Hads. Ki szült?

Kar. Én szültem.

Hads. Anyádat ki szülte?

Kar. Azt is én szültem.

Hads. Apádat ki szülte?

Kar. Azt is én szültem.

Hads. Nagynénedet ki szülte?

Kar. Azt is én.

Hads. Gyermekeidet ki? — *Kar.* Azt is én.

Hads. Gyerkecz, szülheti-e ember önnön magát és egész nemzet-
ségét?

Kar. Minthogy mi nemzetségestül földhöz ragadt szegények va-
gyunk, nem volt bábapénzünk és így mindet én szültem.

Hads. Ficzko, kinek hívnak téged (*kim derler*)?

Kar. A derékalj (*minderler*) a párna testvére.

Hads. Már nem tudom, mi módon kérdezzelek, hogy hogyan szólí-
tanak; (maga magához): hát nem tudnám-e valami módon a
nevét kimondatni?

Kar. Karagöz, Karagöz hé!

Hads. Így hát neved Karagöz (*adén*).

Kar. Ficzko, ostoba legény vagy ám te; nem a lovam (*atém*) Kara-
göz, én vagyok Karagöz.

Hads. Na hamuházi, éppen erre van most szükségem. — Karagöz
most jer, nevünket cseréljük meg egymással.

Kar. Cseréljük, de előbb egy kikiáltónak a tizedben ki kell hir-
detni, hogy a sokaság és a gyerek-sereg (apraja nagyja) újból
megtanulja nevemet.

Hads. Lelkem, tizededben továbbra is Karagöznek maradsz te;
csak ha egymást szólítjuk, mondunk más nevet.

Kar. No jó.

Hads. Most hát Karagöz, „ganaj-gombóc” lesz a neved, az enyém
meg „mirtus”.

Kar. Hogy is, hogy is?

Hads. A te neved „ganaj-gombóc”, az enyém meg „mirtus”.

Kar. Izé, mi az a mirtus?

Hads. Uram, a mirtus egy kitűnő jó szagú virág.

Kar. Jó, hát a „ganaj-gombóc” miféle?

Hads. Az olyan rosszféle dolog.

Kar. Hej gézengúz, hej! (magában) ő mirtus, én meg ganaj-gom-
bóc? (Hadsejvathoz) nem nem nem, téged hívjanak ganaj-
gombócznak, engem meg mirtusnak.

Hads. Eh, rajta, hogy kedved ne rontsam, legyen úgy.

Kar. Hej te együgyű kakas esztű, hej.

Hads. Most hát tanuljuk be neveinket.

Kar. Hogyan magoljuk be?

Hads. Lelkem, hogy jól megjegyezhessek, egynehányszor te fogod az én nevemet, egynehányszor meg én fogom a te nevedet kiáltani.

Kar. Ej, rajta hát.

Hads. Mostan én téged ,mirtus apó Karagöz'-nek szólítalak, te meg engem ,ganaj-gombócz Hadsejvat'-nak mondj; egynehányszor így mondjuk.

Kar. Nosza lássuk hát.

¹⁸ *Hads.* (énekel): Mirtus apó Karagöz, mirtus apó Karagöz.

Kar. Ganaj-gombócz Hadsejvat, ganaj-gombócz Hadsejvat.

Hads. Mirtus apó Karagöz, mit eszel Karagöz?

Kar. Ganaj-gombócz Hadsejvat, ganaj-gombócz Hadsejvat.

Hads. Mirtus apó Karagöz, apó mirtus Karagöz, anyád mit eszik Karagöz? apád mit eszik Karagöz?

Kar. Ganaj-gombócz Hadsejvat, ganaj-gombócz Hadsejvat.

Hads. Nagynénéd (atyai n.) mit eszik Karagöz? nagynénéd (anyai) mit eszik Karagöz? Nagybátyád (atyai n.) mit eszik Karagöz? nagybátyád (anyai) mit eszik Karagöz?

¹⁹ *Kar.* Ga.. ga.. ga.. (ezt mondván Hadsejvatra egyet ver), ej te kurafi, erkély-fülke képű gézenguzza te, ha még egy kiszé tovább is hallgatom, egész nemzetséggel ganajt etet.

Hads. Ugyan czimbora, hát nem sült el?

Kar. Nem, nem, nem.

Hads. Ha úgy van, legyen hát ,rühes agár' a neved, az enyém meg ,orvos apó'.

Kar. Mi az a rühes agár?

Hads. Néha vadászni viszik, vadászkutya.

Kar. Hát az orvos apó? — *Hads.* Más szóval doktor.

Kar. Nem nem nem, én legyek a doktor, te meg légy a rühes agár.

Hads. Eh, legyen úgy, nosza tanuljuk be.

Kar. Tanuljuk ám, de úgy mint az imént nem ököl száll le (rád), hanem lábbrugás tréfájába kezdünk.

²⁰ *Hads.* (Énekelve): orvos apó Karagöz, apó orvos Karagöz.

Kar. Rühes agár Hadsejvat, rühes agár Hadsejvat.

Hads. Orvos apó Karagöz, ki az apád Karagöz?

Kar. Rühes agár Hadsejvat, rühes agár Hadsejvat.

Hads. Ki az anyád Karagöz? ki az apád Karagöz? nagyapád ki Karagöz? az ányod (bátyád neje) ki Karagöz?

Kar. Rühes agár Hadsejvat, rühes agár Hadsejvat.

Hads. Ki a nagynénéd (atyai) Karagöz? ki a nagynénéd (anyai) Karagöz?

Kar. Rü... rü... rü... (ismét üti), hej kurafi, te feneke kiesett, gyertyatartóképi gézenguz; ha a dolgot ki nem csiholtam volna (ha kiütöre nem veszem a dolgot) egész nemzetségemet rühes agárral készítetteti el.

Hads. Ugyan czimbora, hát megint nem sült el?

Kar. Nem nem nem, én lemondtam; jó az én nevem, a tied is a hadd maradjon.

Hads. Hej hamuházi hej, szóval nem akarod.

Kar. E... e...

Hads. De lelkem, mért hevülsz fel annyira, az nem volt szándékomban uram, csak hogy jó embereink mulassanak. — Mostanság nagyon kívánom az édességfélét, hát te Karagöz, hogy vagy vele?

Kar. Lássuk, miféle édességeket szeretsz?

Hads. A tésztaféle édességeket.

Kar. A tejszeles lapos kadajfot szereted-e?

Hads. Nem czimbora nem, ha többecs két eszem belöle, gyomromat felkavarja, azért nem igen szeretem.

Kar. A kétrétü kenyér kadajfhoz mit szólsz?

Hads. Semmit, czimbora.

Kar. Hát a tejszeles réteshez?

Hads. A felseje ropogós ugyan, de mivel alulról tésztaból van, a gyomorban marad.

Kar. Hát a vékony tészta-hoz mit szólsz?

Hads. Jaj czimbora, azt meg épen nem szeretem.

Kar. Mert okkája tizenhat (t. i. garas) úgy-e gézenguz; — hanem czimbora, egy édességre bukkantam ám, egy édességre bukkantam ám, hogy a nyálad is elfolya utána.

Hads. Ugyan Karagöz, mi az, mondd csak gyorsan.

Kar. Hej gézengúz, úgy-e hogy nyeldeklödzik (v. nyelhetnéked van). Ha egy kicsit ennél belöle Hadsejvat, elájulnál tőle.

23 *Hads.* Ugyan czimbora, mondd hát szaporán, mi az, már a nyálam (szám vize) is foly utána.

Kar. Fejemre czitromot nyomj, fenekem edd.

Hads. Csitt, erkölcstelen hamuházi, te végét-határát nem tudó kurafi.

Kar. Ficzkó, mit tüzelsz annyira?

Hads. Hogy ne tüzelnék; — már odahaza is perlekedtem a kiadások miatt, bosszusággal jöttem ide, most meg még te bosszantasz.

Kar. Minthogy ép a kiadást emlegeted, én is éppen most perlekedtem odahaza a feleségemmel.

Hads. Ugyan miről perlekedhettél te?

Kar. Lelkem azt mondják: rizst nem veszel, zsírt nem veszel, a háznál semmiféle kiadásod nem látom. — Hát czimbora, képzelhető-e ennél nagyobb kiadás? a múlt hónapban egy csomó tüdőt-máját vettem, a múlt év ramazánjakor meg tizenharmadfél dram rizst, nyolcz dram zsírt, három dram olajat, százötven dram szenet, másfél dram babot és mind ennek egy esztendő alatt nagy gyorsacsokán végére jártak; lehet-e már ennél uram, nagyobb kiadás?

24 *Hads.* Karagöz tán megbolondultál, hát mi az, 13-adfél dram rizs, 8 dram zsír, 3 dram olaj, 150 dram szén, másfél dram bab?

Kar. Te csak ide hallgass, ne avatkozz a máséba. — Otthon azt mondják: húst nem veszel, hogy hús-leves ételt egyáltalában nem eszünk; alláhra H. házam megett laczikonyha van, a laczikonyhából házunkig egy csapot szerkesztettem össze, úgy hogy most a mennyi húst mosott hús-levese csak van a főzőnek, az mind a mi házunkhoz jön.

Hads. Tán az eszed szalasztottad el?

Kar. Már miért szalasztanám el az eszem, no?

Hads. Igazán te megbolondultál.

Kar. Nem bolondultam meg, hé.

Hads. Te veled már szót (*lakêrdê*) váltani se lehet.

Kar. Persze, hogy zajt (*takêrtê*) csapni nem lehet.

Hads. De mire való is nekem, nosza menjünk, lássuk mit mutat a idő tüköre (*ajîneji devran*) (elmegy).

25 *Kar.* Ha te mész, én meg tán maradok? nosza én is megyek, hadd látom mit mutat a tükör előtt álló (*ajnada duran*) (ő is megy).

(Hallatszik a mint a feleségével otthon beszélget.)

Fel. Ember, hol jártál az imént?

Kar. Hadsejvattal beszélgettem.

Fel. Ember, te benned már semmi szégyenérzet? a húst a mészárosnál, a zöldséget a kertésznél, a pénzt meg a váltónál látom.

Kar. Asszony, köszönd meg hé, hát ha megvakultál volna és nem látnád, mit csinálnál?

Fel. Az ilyes szókhoz nem értek; — tüstént menj, három okka húst hozz nekem.

Kar. Jó, veszek.

Fel. Efendim, egy okka rizst is végy.

Kar. Jó veszek (szól és a mint megy)

Fel. Hé hé?

Kar. Nah?

Fel. Merő-kanalat is végy.

Kar. Jó, azt is veszek (szól és a mint megy)

Fel. Hé?

Kar. Nahh?

Fel. Pléh mangált is végy.

Kar. Jó, azt is veszek.

Fel. Rostélyt is végy.

Kar. Veszek (szól és a mint megy)

Fel. Hé hé?

Kar. Nahh, mi az?

Fel. Nehány darab pecsenyeforgató nyársat is végy.

Kar. A vevőnek is az anyját meg a hozónak is (ezt mondván megy).

(Hadsejvat távozta helyén egy fürdőt állítanak fel, miközben 27

Rezaki-zade e sarkival lép elő:

«Itt a tavasz, patak cserged,
A rózsám sír, én kesergek,
A tanyáim hegyek lettek.
A rózsám sír, én kesergek.

Megnéztem cziprus termetét,
Arczát látó veszti eszét,
Szempillája ír levelet.
A rózsám sír, én kesergek!

Bimbó nyilik a tövisen,
 Fülemile van keservben,
 Szeretöm meg ellen kézben.
 A rózsám sír, én kesergek.»

28 A dal bevégezte felé Hadsejvat is előjön, a dal bevégeztekor meg)
Hads. Ej isten hozott belsöm szeglete (szívem, lelkem), nagyra
 becsült időd boldog legyen (jó napot).

Rez. Hosszu életű légy efendim.

Hads. Uram ilyen idejével idején kívül (idejében is nem is) šarkit
 énekelve merre felé méltoztatik?

Rez. Uram, tudva levő, hogy atyámról egy fürdő maradt rám,
 jócska idő óta üresen áll és mivel senki se dolgoztatja, menjünk
 hadd tudjam meg a benne kijavítani valókat, hogy megcsinál-
 tassam; mert a helyett hogy üresen áll, legalább havonként
 egy kis jövedelme legyen; hát onnan is cseppen valami.

Hads. Az ám uram, nagyon jó lesz.

Rez. Hanem Hadsejvat uram, tudni fogod, hogy én (szolgád) min-
 denkor nem lehetek itt, és ugyan azért egy megbízható embert
 szeretnék, a ki a fürdő kijavításának utána lásson.

29 *Hads.* De uram, tulajdonkép én (az ön szolgája) atyjának régi ba-
 rátja vagyok, nálamnál (szolgádnál) alkalmasabbat kit talál-
 hatna?

Rez. Valóban úgy van, Hadsejvat uram.

Kar. Ki ez itt, micsoda zajt csaptok itten? (ezzel fentről le néz,
 aztán meg leszáll): üdvöz légy!

Rez. Üdvözöllek apó.

Kar. Fiam, van-e apró pénzed?

Rez. Minek az apó?

Kar. Egy kis kölcsönt adj, mondanám.

Rez. Ki vagy te apó?

Kar. (Felfelé szállva Hadsejvathoz): Hadsejvat, kinek hívnak
 engem, ki vagyok én?

Hads. Ficzkó, ne illetlenkedj.

30 *Kar.* Éhes szemű együgyű gézenguzza te, mire való is nekem. —
 (R.-hoz) Izé fiam, Ka... Ka... Karagöznek hívnak.

Rez. Apó, olyan embernek, a kit nem ismerek, nem adok pénzt.

Hads. (K.-höz) Karagöz, pusztulj innen (*def ol*) hamuházi.

Kar. Tef (csengős feldob), dob (*dümbelek*) leszek, különös.

Hads. Ficzkó, ismered-e őt?

Kar. Neeem.

Hads. Névvel-hírrel (becsületos neve) Rezaki-zade.

Kar. Ah tudom, tudom, ugy-e egy kis öccse is van?

Hads. Ki az?

Kar. Izé, nem ő az a madár-szőlő, a kit a tejes boltban az *ašurá*-ra szoktak tenni? sőt még idősebb testvére is volt, a szmirnai fekete (szőlő), úgy-e?

Hads. Pusztulj mondom (*def ol*). 31

Kar. Tef leszek-e, dob leszek-e, mi közöd hozzá? különös, — én csak azt mondtam, hogy kis kora óta ismerem egész nemzet-ségestül; mi több, még egy lány testvére is volt, magvatlan; nem a szőlő családjából valók-é ezek?

Hads. Karagöz, hordd el magad innen, mondom, ez nem a te eszedhez való dolog.

Kar. Ha ugy van, Hadsejvat, a szögletbeli ablakból szemlélem, és nem elegyedem belé (megy).

Hads. Ne gondoljon vele uram, féleszű (*mezub*).

Kar. (Fentről fejét kinyujtva): sült bolond (*zêrzob*) magad vagy gézenguz, nézd mi édességet eszik (az ő ette helváját nézd).

Hads. Uram hát alkalmasnak talál-e?

Rez. Igen Hadsejvat uram, most együtt menjünk, járjuk be a fürdőt; vizsgálja meg a javítani valókat; a kulcsokat is önnél hagyom és lásson utána a mire szükség lesz; — ime itt ezuttal ötven arany.

Hads. Isten áldása uram, én most a Hamamdsinak (fürdő asz-³² szonynak) és Sallé Natêrnak (fürdőszolgának) hirt adok, hogy jöjjenek és a fürdőt rendbe hozzák, rendbe szedjék; ha Isten akarja (reméllem), egy-két nap alatt mindennek végére járok.

Rez. Nagyon jó Hadsejvat uram, hiszen voltaképpen hosszadalmas javítani való nem lesz azon; egy meszelésből, törlésből és dörzsölésből álló valami az egész.

Hads. Úgy van uram, tessék, menjünk.

Rez. Tessék! (a fürdőbe mennek).

A fürdőben.

Rez. Ime Hadsejvat uram az előkötők, itt a törülközők. — Befelé is

menjünk... ime a külön szobák, itt a medenczék; az egyik kiesett, hanem az nem baj, meg lehet csinálni.

Hads. Meg, meg uram.

Rez. Ime a fürdő-patka (köldök-kő).

Hads. Pompás... én egy két nap alatt mindent elvégzek.

Rez. Nagyt nőjj (hiánya ne legyen) Hadsejvat uram, ime vegye a kulcsot, én megyek, a többi önre van bízva (az ön dolga).

Hads. Nagyon jól van uram, nagyon jól, ön ne aggódjék semmit (ezt mondván elmegy).

⁸³ *Hamamdsi asszony* (a következő dalt énekelve jön elé):

«Éjjel nappal epekedve
Czélomhoz nem értem el;
Sok leányt szerettem, ámde
Hűség nincsen egybe se.

Fürdő patkán üldögélve
Izzadozni kezdett el;
Fejét fedi, haját bontja,
Fésűlködni kezdett el.

Jaj efendim, jaj szultánom,
Rózsa tövén gránát nől:
A szivemben erős tűz van,
Hol éget, hol meg füstöl.»

Miközben a hamamdsi énekel, Hadsejvat is jön túlfelől és a dal bevégeztével):

⁸⁴ *Hads.* Ej efendim, nagyra becsült időd boldog legyen (jó napot)!

Ham. Nem külömben (hijával ne legyen) Hadsejvat uram, engem hívott, tán valami fontos parancsa van?

Hads. Isten mentsen lányom, csak azért hittam (hivásom czélja az), hogy itt jócska idő óta egy dologban nem levő fürdő van és minthogy tulajdonosa nekem adta át a fürdőt, hogy dolgoztassam és mivel tudom, hogy ön faczér és voltaképp hamamdsiság a mestersége, hogy ha kívánja a fürdőt önnek adom át és szépen dolgoztatva hónapról hónapra összeszámolunk. (E közben Karagöz az ablakból néz ki:)

Kar. Ki ez? (Leszáll és így szól az asszonyhoz): izé, van-e nálad holmi apró pénz?

Ham. Eh mit csinálsz vele?

Kar. Izé, a minap egy-két garast kölcsön kértél tőlem.

Ham. Ugyan fiú, megbolondultál? ezt egy nagy papucsúnak a fejébe s verd (egy nagy papucsúval olvastass magadra).

Kar. (Felemelkedve) Izé Hadsejvat, had lám csak a papucsaidat.

Hads. Karagöz, nincs most sorja a bolondoskodásnak (*mezub*).

Kar. Sült bolond (*zêrzob*) te vagy.

Hads. Karagöz, pusztulj (*def ol*), mondom.

Kar. Tef légy, dob légy (elmegy).

Hads. Megértette-e lányom? — én (szolgád) most Sallé Natérnak hírt adok, az is hadd jöjjön, együtt fogjátok a fürdőt működtetni; — voltaképen ti tiz-tizenöt éves társak vagytok.

Ham. Nagyon jó Hadsejvat, hanem én Sallé Natérral haragba vagyok.

Hads. Ha akarja, én önöket kibékítem.

Ham. Az én lelkemnek jótétemény, de ő ki nem békül.

Hads. Ön e részben ne aggódjék. — most menjünk a fürdőbe, járjon se egyet benne, én meg a mit teszek teszek, megyek, a szívét meglágyítom és jöttékor rossz arcczal ne fogadja.

Ham. Nagyon jó, Hadsejvat uram.

Hads. Tessék, menjünk.

Ham. Tessék. (Ezzel a fürdőbe mennek).

A fürdőben.

Hads. Íme lányom minden dolog készen, itt a kendők, itt a kaszsa, minden teljes. — Én meg megyek, Sallé Natér szívét meglágyítom és önhöz küldöm. (Ezután a következő türküvel:

«Keszkenóm megszáritottam,
Keblén keblem elaltattam,
Nevét tudtam, elfeledtem.
A rózsámnak piros arcza
Szeretőmnek méz ajaka.

Oh leányka gyaur vagy, gyaur,
Nyelved így szól «*dsivil jovul*»,
Siess szépem, fuss előlem.
A rózsámnak stb.

Sodrott selyem övet övez,
Rojtja a földön elterül,
Felkelve csókolni restel.
A rózsámnak stb.

Leány rózsája kinyillott,
Bokrára fülmile szállott,
Csókolgatva szomorkodott.
A rózsámnak stb.

87 *Sallé Natër* jön elő és a türkü éneklése közben túlfelől a hamamsi jön vele szembe. A dal bevégeztével):

Ham. Üdv hogy jött ön efendim (isten hozta).

Sal. Istennek legyen ajánlva.

Ham. Derék dolog, annyi igazságtalanság járja-e?

Sal. Ön az igazságtalan. (Ezalatt Karagöz leszáll.)

Kar. (S.-hoz) ki vagy te?

Ham. Šallé Natërnak hívják.

Kar. Tudom ez az a sálos öszvér (*šallé katër*); — izé sálos öszvér, egy testvéred is volt, néha a menyasszonyos kocsiba fogják be, hol van az most?

Sal. Ugyan fiú, megbolondultál, micsoda beszéd ez?

Kar. Már mért bolondulnék meg, nem a sálos öszvér vagy te?

Ham. Karagöz, pusztulj, dolgoz után láss.

88 *Kar.* Hát ti hova mentek?

Ham. A fürdőbe.

Kar. Engem is elvisztek?

Ham. Oh, sohse hallottam még, hogy férfi nőfürdőbe menjen.

Kar. Miért ne ment volna, én is asszonnyá leszek.

Ham. Lelkem, a fürdő még meg sem nyilt; de ha majd meg is nyilik, külön helyük lesz a férfiaknak, oda te is bejöhetsz.

Kar. Én az asszonyokéba megyek (elmegy).

Ham. Efendim, most menjünk a fürdőbe, a szükséges dolgokat nézzük meg és Hadsejvat urammal adassunk hírt a fürdőanyának.

(Mennek. Aztán a következő dallal:

A kocsiból kiugrott,
Kendőjét behajtotta
Papucs szét pattagott.
Donini dolaboni donini vaj.

Kocsiból kiszállása,
Tramvajba beszállása,
Tipis tipis járása.
Donini dolaboni donini vaj.

A kocsiból megugrott,
A vén asszony megpukkadt,
Papucs is szét pattant.
Donini dolaboni donini vaj.

a fürdő-anya jön, aztán a hamamsi.)

Ham. Isten hozta, Emeti Molla.

39

Any. Alláhnak legyen ajánlva leányom, engem hívott, valamire szüksége van?

Ham. Igen Emeti Molla, fürdőt nyitottunk, önt szeretnők fürdő-anyának.

Kar. (Az öreg asszony két púpját látva leszáll): üdvözlégly!

Any. Üdvözlégly, mit akarsz?

Kar. (Az öreg asszony hátára verve): ki ez itt a hátadon?

Any. Ficzkó, ni ni még a tarkóm szorítja, nézd el nézd, mily figyelmesen vizsgál, talán a tetszését nyertem meg (szívét adta nekem).

Kar. Hej, hogy Mahmud a temetős nyerné meg a szívedet; tán elvesztettél valamit, hogy meggörbedve keresed (egyet ver öklével az öreg asszonyra).

Any. Hej hogy a szemed vakulna meg, most mindjárt előveszem a gombostűt.

Kar. Ne ne ne, ilyen nagy fegyverekkel ne tréfálj (elmegy).

Any. Nos lányom?

40

Ham. Ime efendim, önnel nem is kell megértetni, a fürdő-anyakot jól érti. (A mint ezt mondja,

Kar. lejön): ki ez? ki ez?

Any. Megint előjöttél?

Kar. Izé, ez a fürdő-anya? ez szülte a fürdőt?

Ham. Lelkem, nem úgy van az; minden fürdőnek van anyja; ezt is eme fürdőének tesszük meg.

Kar. Izé, bárányom, engem meg fürdőapának tennél meg.

Ham. Ej fiú, lehet-e fürdő-apjáról szó?

Kar. Már hogy ne lehetne? anyja van, apja meg nincs? — izé...
(az öreg asszonyt döfölgetve).

41 *Any.* Nos, ficzkó?

Kar. Izé, igazán mondd, te vagy a fürdő anyja?

Any. Persze hogy az vagyok.

Kar. Más szóval a fürdő a te fiad; — igazán mondd, kitől vemheseztél meg?

Any. Hogy a fejed szemed ketté hasadjon, Alláhra mondom most mindjárt a rendőrnek adlak át. (Karagözt kihajtják).

Kar. (Futva fentről): ugyancsak bosszankodik ám, a vén asszony jól neki gyuladt (elmegey).

Any. Lányom, tán nem tudod, hogy én ötven év óta fürdő-anyáskodom, mindenesetre ismerem minden csinját-binját.

Ham. Igen Emeti Molla, tessék menjünk.

Any. Tessék lányom, hadd lássuk! (A fürdőbe mennek).

— A fürdőben. —

42 *Ham.* Ime Emeti Molla! (az anyának megmutogatja a fürdő belsejét. — Aztán *Ajvaz Serkiz* jön és ezt éneкли:

Ej kendő kendő kendő,
Emeld karod, ölelj át.
A lovam arab fajta,
Italomúl bor járja,
Három napja nem ittam.
Az én kedvem oda van,
Állapotom oda van,
Ej kendő kendő kendő,
Karoddal meg ölelj át.

A Hamamdsi elibe megy és Karagöz is háta megé furakodva [hozzá kötődve] tánczolgatva jönnek).

43 *Ajv.* Ejha (fosz geja), urnőm efendi, estéd boldog legyen (jó estét).

Kar. Torkodat görény fojtsa.

Ham. Üdv, hogy jöttél (isten hozott) Serkiz mester.

Ajv. Ejha, urnőm efendi, üdv hogy találtunk.

Kar. Nyolcz (*Sekiz*) mester, a minapába Kilencz keresett.

Ajv. Ejha (*foš geja*) Karjagoz, csákányt verek a fejedbe, *voláh* fusson ki a szemed *volah*.

Kar. Lóganajt (*fuski*) te egyél, a te szemed fusson ki, *voláh*.

Ajv. *Volah*, mit ordítasz?

Kar. Sekiz (nyolcz) mester, befogd a szád, avagy öt testvéreddel jössz mindjárt érintkezésbe (öt ujjammal).

Ajv. Ejha, mit óbégatsz *vah*?

Kar. Ejha, mit beszélsz *vah*?

Ajv. *Voláh*, gunyt üzöl belőlem?

Kar. *Voláh* gunyt üzök *vah, vah*.

Ajv. Ejha, most mindjárt csákány eszi a fejed.

Kar. Ejha *vah* (magához): az örmény ugyan csak pukkadoz.

Ajv. *Voláh*, menj mondom, az apád lelkére (*baban žana*).

Kar. Fertelmes (*ženabet*) az apád, gézenguz; — mit nekem, megyek el *vah, vah* (elmegy).

Ajv. Ejha urnőm efendi hallottam, hogy fürdőt nyitottál, szárító-nak (hamuházat) jöttem volna.

Ham. Nagyon jó Serkiz mester, nosza menjünk: te is nézd meg a hamuházat. (Ezalatt K. jön).

Kar. (H.-hoz): hát én mikor megyek a fürdőbe?

Ham. Lelkem, még nem lehet a fürdőbe menni; ha mások mennek, te is akkor méysz.

Kar. (Magában): Ajvaz háta megett bemegyek.

Ham. (Serkizhez): nosza Serkiz mester, menjünk.

Ajv. Nagyon jó urnőm asszony, tessék! (Ezt mondván mennek, Karagöz is utánok be a fürdőbe).

— A fürdőben. —

Ajv. Ejha Karjagoz, mit jössz a hátam megett, ejha tudod a hamuházat befűteni?

Kar. *Voláh*, tudom.

Any. Ficzkó Karagöz, mi dolgod itt?

Kar. Hallgass hé.

Sal. Ki ez a szakállas?

Kar. Mi bajod a szakállal? leberetváltatom.

Ham. Karagöz lelkem, nem megmondtam, hogy csak ezután jöjj?

Kar. Míg én ebbe a fürdőbe be nem megyek, neked nyugtot nem hagyok. (A hamamdsi Karagözzel kifelé haladva.)

Ham. Én téged ebbe a fürdőbe be nem eresztlek, be nem eresztlek, be nem eresztlek.

Kar. Én is neked ebben a fürdőben békét nem hagyok, nem hagyok, nem hagyok. (Ezt mondván mennek, — Karagöz pedig haza megy és «Néne» szóval feleségét szólítja).

Fel. Mi baj, ember?

Kar. A bölcsönket add csak.

Fel. Ember, minek az a bölcső?

Kar. Te csak add, a szomszédék kérik.

⁴⁷ *Fel.* Odalent van a fatartó felett. (Ezzel K. veszi a bölcsőt és a fürdő ajtajához menvén zörgeti az ajtót, — a fürdőből kérdezik, ki az?)

Kar. Én vagyok (bemegy a fürdőbe).

— A fürdőben. —

Kar. Anyám tiszteltet, a fürdőbe fognak jönni, bölcsőt küldött.

Ham. Jól van; a bölcsőt hagyd itt, te meg menj.

Kar. Nem, én nem mehetek.

Ham. Ej ficzkó, hisz te férfi vagy, mi dolgozol itt?

Kar. Nem nem nem, én itt gyereket fogok ringatni.

Ham. A gyereket majd mi ringatjuk, te csak hagyd és menj.

Kar. Nem, anyám óvatos, a gyermekét mással nem ringattatja.

⁴⁸ *Any.* Ficzkó, mi dolgozol már itt megint?

Kar. Hallgass te temető szegénye.

Ajv. Voláh Karjagoz, mit járkálsz te itt?

Kar. Csitt ficzkó, nevemet ne említsd.

Ham. Dobjátok ki, dobjátok.

Kar. Izé ne dobjatok hé, ne dobjatok, kimegyek.

Ajv. Voláh, hogy a szemed fusson ki kutya, ki menj mondom (Karagözt kidobják).

Kar. Izé a bölcsőt adjátok.

Ham. Dobjátok, dobjátok a bölcsőjét.

⁴⁹ *Kar.* Ne ne ne, bölcsőt mit ne dobj, eltöröd hé, majd később elviszem (szól és megy).

(Azután a *Zsidó* lép fel a következő türküt énekelve:

«Macskát tettem tarisznyába,
 Fejét dugta a levesbe,
 Magzatom nem adom bajba.
 Nosza *lingo lingo*, lelkem *lingo lingo*,
 Rabbi leánya, papnak a lánya.

A macskámat ölbe vettem,
 Ékszert tűzött a nyakába,
 Patkány bámult játékomon.
 Nosza stb.

Macskámat hombárba dugtam,
 Tíz parást vett a kezébe,
 Latorrá vált a mi macskánk.
 Nosza stb.

Macskámat tettem egérfogóba,
 Futott ment a ház hijuba,
 Az egerek estek jajba.
 Nosza stb.

A macskám paplanba tettem,
 A görényt kötélre verte,
 Macskám félénknek nem adom.
 Nosza stb.»

Karagöz is nyomába kapaszkodva jön.)

Zsid. Ej ki az itt hátam megett?

Kar. Én vagyok, én.

Zsid. Ej Karajuz efendi?

Kar. Zsidó, befogd a szád! (Nyakon üti).

Zsid. Ajajaj, nincsenek-e itt zsidók, az istenért, ennek a muzlu-
 mánnak a kezéből (t. i. szabadítsatok meg).

Kar. Zsidó, szakálladra vigyázz, ünnepre három pár harisnya telik
 ki belőle.

Zsid. *Ajde*, mit jösz utánam, te koldusok árnyékszéke te, *ajde*.

Kar. Zsidó a szádat fogd be mondom, ha öklömet verem agyadba,
 majd megtanulod a szegények árnyékszékét.

Zsid. Ajde, faragatlan ficzkó faragatlan, *ajde* piszok ficzkó piszok (arczát K. felé fordítja), ej ábrázatját nézd, te megromlott követű omnibus-út.

Kar. Zsidó, még bajba találsz rántani.

Zsid. *Ande kakamena* (*ajde* piszkomat edd).

Kar. Azt magad edd gézengúz.

Zsid. Ej milyen pofa, milyen arczkifejezés (*nasě čalěm*).

51 *Kar.* (A zsidót egyszer-kétszer még megöklözi): miféle egér vagyok (*sičan-ěm*)?

Zsid. Ej boldogtalan ficzkó boldogtalan, milyen esetlen ficzkó vagy esetlen, a merre megyek, hátam megett jössz; eh hova mész?

Kar. Te hová mész?

Zsid. A fürdőbe megyek.

Kar. Zsidó, a fürdő csak egy darab.

Zsid. Ej, jössz velem?

Kar. Rajta, rajta! (A fürdőbe mennek).

— A fürdőben. —

Zsid. Ej, időd boldog legyen (jó napot), hamamdsi asszony.

Ham. Időd boldog legyen Zakariás mester.

52 *Zsid.* Ej hallottam, hogy fürdőt nyitottál, menjünk mondtam, ime eljöttem.

Ham. Ki az ott a hátad megett?

Zsid. Ej, nem tudom, Karajuz lesz tán, hátam megett jött, nem tudom.

Kar. (Magában): hej kutyaházi hej, csak az imént mondta, hogy együtt menjünk.

Ham. Karagöz?

Kar. He?

Ham. Kifelé csak szaporán, erkölcstelenje te (Karagözt üti).

Kar. Ne üss hé, ne üss.

Ajv. *Vuj*, fusson ki a szemed kutyaházi, ismét eljöttél, pusztulj mondom. (Karagözt kidobják).

Ham. Én téged ebbe a fürdőbe be nem eresztlek, be nem eresztlek, be nem eresztlek.

Kar. Én is neked ebben a fürdőben békét nem hagyok, nem hagyok, nem hagyok.

(Ezzel elmegy és aztán egy kaszidát elmondva az Arab jön elé, Karagöz meg utána akaszodik.)

Arab. Fiam, neked is nekem is ,selam alejkum‘.

53

Kar. A tulsónak meg az innensőnek is ,alejkum salam‘.

Arab. Fiam, hová mész most?

Kar. A merre te, én is arra.

Arab. Igen (*ejva*) én fürdőbe fogok menni.

Kar. Birsalma (*ajva*) féle nincs; — izé Hadsi apó megkövetem (kérdésem szégyen ne legyen), mi a neved?

Arab. Fiam, az én nevem Hadsi Kandil (gyertyatartó).

Kar. Úgyebár kis öcséd van Hadsi Hajólámpa, meg egy lánytestvéred Hadsi Lámpabél, nem azoknak a testvére vagy te?

Arab. Fiam meg lelkem, mit kérdeztél (*sordun*)?

Kar. Nem eresztettem (*usurdum jok*).

Arab. Fiam meg lelkem, fürdőbe mész (*gidešeksin*)?

Kar. Szamárr vagy jó magad (*ešek sensin*), a szád befogd.

Arab. Fiam én most a fürdőbe megyek.

Kar. Én is oda megyek. (A fürdőbe mennek).

— A fürdőben. —

Ham. Tessék Hadsi Kandil, üdv hogy jött (isten hozta).

54

Arab. Fiam meg lelkem üdv hogy találtuk.

Ham. Hadsi Kandil, hányad magával jött ön?

Arab. Lelkem hamamdsi efendi, én egymagam jöttem, de utánam is jött még valaki.

Ham. Karagöz?

Kar. Hé?

Ham. Hát megint eljöttél, rajta csak kifelé, el innen te szemérmetlen csatangoló, taknyos te.

Kar. Asszony, a szemérmetlen is te vagy, a csatangoló is te vagy, taknyos is te vagy; mért volnék én az, épen most fúttam ki az orrom.

Any. Ficzkó, hogy a szemed fusson ki.

Kar. Hogy a lelked szaladjon ki.

Any. Nézd el, még szólani is mer.

Kar. Be be be be.

Ajv. Volá, most mindjárt csákányt verek a fejedbe, megint eljöttél?

Ham. Ki vele rajta, gyorsan csak kifelé. — Karagöz én téged ebbe 55 a fürdőbe be nem eresztetek, be nem eresztetek, be nem eresztetek. (Karagözt kidobják).

Kar. (Kivülről): én meg neked e fürdőben békét nem hagyok, nem hagyok, nem hagyok (megyen).

«A kertemben dupla hintát kötöttem,
A rózsám ha eljön, hintókázhatik,
Négy óra múltán még sok megeshetik.
Abalaba šippop šippop bop
imeta mimeta beberu hi.

A fürdőnek a kúpja mészből való,
Leányok szépsége szerektől való,
Legény szépsége beretvától való.
Abalaba šippop šippop bop
imeta mimeta beberu hi.»

(E tükrüt mondva *Altë-kulač* jön elé, Karagöz meg a háta megett).

56 *Alt.* Üdv veled apócska.

Kar. Veled is üdv száraz csomóka.

Alt. Hallottam hogy itt fürdő van és én fürdeni jöttem ide; — hogy vagy, jól vagy-e pompásan vagy-e, éhes vagy-e jól laktál-e, tele vagy-e üres vagy-e, száraz vagy-e nedves vagy-e, hanyadán vagy, honnan jössz, hová mész? — Tudvalevő hogy én (szolgád) nem szeretem a sok beszédet; egyet te szólj, én hallgatom, egyet én szólok, te hallgatsz; kissé hagyj hát békét, nem volt még elég? mindent csak te akarsz mondani? Még semmit se mondhattam, hallgass el egy kissé, én is hadd szóljak egy keveset (peregve beszél meg ugrál, Karagöz is vele ugrál).

Kar. Ejnye a szó edénye, még lélegzetet se vesz; — apó, hogy hívnak téged?

Alt. Engem névvel hírrel *Altë-kulač*nak (hat öl) hívnak.

57 *Kar.* Istenemre hatodfele hazugság; — orrát nézd csak orrát, Di-jarbekir aczélnyi; nem maradhatsz talpadon? beszéljünk kissé lábon állva is.

Alt. Apó, csufot üzöl belőlem? nem vagyok én a te játékszered; merről akaszkodtál a hátam megé? *abalaba šippop šippop ...* (ismét ugrálni kezd Karagözzel egyetemben).

Kar. No te bolond.

Alt. Már mért volnék bolond? ostoba (*budala*)!

Kar. Ezen az ágon (*bu dala*) vagy a másikon (*öbür dala*); — merre mész?

Alt. Hát nem értettem még meg veled? Hazulról jövök, fürdőbe megyek, ott levetkezem, megmosakodom, felöltözködöm, aztán haza megyek, lefekszem, aztán felkelek ...

Kar. *Tornehet* (magában): jaj az anyját... még utóljára azt is meg-teszi, hogy a hét évvel ezelőtt történeteket meg a hét évvel ezután történendőket is meg akarja velem értetni. — (Altékulač-hoz): apó nem vinnél-e el engem is?

Alt. Téged is elviszlek, te engem kensz meg a tarisznyával (tarisznyázol meg) én téged kenlek meg vele, te engem mosdatsz én téged mosdatlak, azután kijövünk egy-egy kávéét iszunk, egy-egy nargilét töltetünk meg, felöltözködünk, felövezkedünk, elmegyünk ...

Kar. Hej ebadta szó butykossa, hej gézenguz szó butykossa? mi lesz, még csak nem is lélegzik — nosza apó gyerünk a fürdőbe. (Ezzel a fürdőbe mennek; — a fürdőben megint Karagözt e szavakkal: «én téged a fürdőbe be nem eresztlek, be nem eresztlek» ütik meg kiteszik, Karagöz meg azt mondva; «én pedig neked e fürdőben békét nem hagyok, nem hagyok» elmegy). (A következő sarkit énekelve:

59

Szemöldökid közepette
Ott vagyon ,elif' jeled,
Egy látásra eszem vetted,
Tönkre tettél engemet.
Vaj lesz-é szabadulása
A veled beszélőnek.
Égtem. hiába, mit mondjak,
Másé már a szeretőm;
Elakarnék hozzá menni,
Az ellené a győzelem.

A nap fölkelt, a nap fölkelt
A szeretőm köskjére;
Szerencse ült, szerencse ült

A szeretőm fejére ;
Töltsed töltsed, hadd igyunk hát
Rózsám egészségedre.
Égtem hiába stb.

Kinnap-zade lép elő, Hadsejvat elibe megy, Karagöz meg az
ablakból néz alá):

60 *Hads.* Hej fiam uram, isten hozta, ilyen jókor reggel dalt énekelve
merre méltóztatik?

Kin. Isten mentsen uram, hallottam, hogy kezed alatt egy fürdő
volna.

Kar. (Fentről) Hadsejvat, emeld csak fel kezed alól a fürdőt (ezzel
elmegy).

Hads. Igen efendim.

Kin. Uram, minthogy lakodalmunk van, le akarnók mára a fürdőt
foglalni.

Hads. Nagyon jó uram, szívesen; csak küldje a menyasszonyt; —
én is megyek, a hamamdsi asszonynak hírt adok és senkit be
nem bocsátok (Karagöz lejön).

61 *Kar.* Üdvözlégy fiam.

Kin. Üdvözlégy apó.

Kar. Izé, nálad az erszény?

Kin. Mi dolgod vele apó?

Kar. Izé szegény ember vagyok, egy-két lirát kölcsönöznél-e?
(Magában): ugyancsak kértem ám, de hát...

Kin. Apó, én lirát-mit nem hordok magammal; — az orvosok azt
mondják, hogy sárgaságot kapok és megtiltják, hogy hordjam.

Kar. No, ha úgy van, adj hát öt-tíz darab medsidijét.

Kin. Medsidijét sem hordok magammal.

Kar. Azt meg vajjon miért?

Kin. Rövidlátóság (v. szemgyengeség) miatt (*zāfē basardan*).

Kar. Én is fel tudom a váltónál váltatni (*sarrafañ bozažā'nē*).

Kin. Apó, nem azt mondtam hogy a váltó váltja; mivel az ezüst
fénylik és hogy néztemkor szemeimet ne kápráztassa, medsi-
dijét se hordok magamnál.

62 *Kar.* Fiam, olyan Mahmud szultán-féle ércz ötös nincs-e nálad?

Kin. Nincs apó, a fűszeresek meg a mészárosok rendszeren azt mond-

ják hogy apró pénz és minthogy ilyen para nem használatos és mivel némelye zsiros némelye piszkos, ezt se igen szeretem.

Kar. Jó van, hát holmi réz van-e nálad ?

Kin. Apó, az is tudva levő, hogy az ilyen nehéz pénz hordozása az embernek bajt okoz, azért ilyet se hordok magammal.

Kar. Adj hát tíz parát, hogy a hidon át menjek.

Kin. Tizesem sincs apó.

Kar. Öt parát adj, hogy vizet igyam.

Kin. Ötösöm sincs.

Kar. Köpj a markomba, hogy a bajuszodra tegyek.

Kin. Hej kurafi, határt mit nem tudó te.

Kar. (Magában): ugyancsak örökség-evőre találtam, hm.

Hads. Karagöz, már megint kezdted a határt átlépni, ez nem a te eszedhez való.

Kar. Bánom is én (a mi lesz legyen), izé Hadsejvat ki ez ?

Hads. Ezt névvel-hirrel Kinnap-zadenak (madzagfi) hívják.

Kar. Úgy-e bár, a bátyja kötéltánczos kötél, apja hajó istráng ?

(Kinnap-zadehoz): izé a napokban paplan-fonál keresett.

Kin. Miféle paplan-fonál ?

Kar. Lelkem, te nem a kötél nemzetségből való vagy-e ?

Hads. (Kinnap-zadehoz): oda se nézzen uram, oda se nézzen, kissé bolondocska (*mezubža*).

Kar. Sült bolond (*zërzob*) te vagy kurafi.

Hads. (Karagöznek): el innen K., pusztulj csak (*def ol*).

Kar. Tef leszek, dob (*dümbelek*) leszek, mit nekem! (megy).

Hads. Ime én (szolgád) most elmegyek és intézkedem.

64

Kin. Híjával ne legyen, Hadsejvat uram, én is megyek és azonnal küldöm őket.

(Karagöz beszél otthon a feleségével).

Fel. Ember, új fürdő nyílt meg, rég nem voltam már fürdőben; — adj egy-két medsidijét, hogy fürdőbe menjek.

Kar. Hogyan hogyan ?

Fel. Fürdőbe akarok menni, egy-két medsidijét adj.

Kar. Csodálatos, mintha el akarnák a fürdőt adni; — ha én a fürdőbe megyek, egy garast adok, mikor meg kijövök belőle, öt garast elsuttyantok.

Fel. Ugyan ember, a miénk nem olyan mint a férfi-fürdő, leg-és alább is egy medsidijére van szükségem.

Kar. Lelkem mondd hogy adtam egy medsidijét, mit csinálsz azzal az egy medsidijével?

Fel. Két garasért füvet veszek.

Kar. Minek az a fű?

Fel. Ugyan ember, már ez az asszonyok szokása.

Kar. Csodálatos, a bárányokat is magaddal viszed-e?

Fel. Ugyan te is megadtad neki (te is kérdezel ám); asszony nem mehet fű nélkül a fürdőbe.

Kar. Jól van no, két garas erre; hát a többije?

Fel. Negyven paráért meszet.

Kar. Tán ki akarod a fürdőt meszelni?

Fel. Nem úgy lelkem, nektek nem kell a fürdőben beretva? asszonyoknak mész a beretvájuk.

66 *Kar.* Aztán?

Fel. Aztán egy-két garas a szolgának (*natêra*).

Kar. Mit keres a fürdőben öszvér (*katêr*)?

Fel. Lelkem nem öszvér, hanem szolgál, szolgál.

Kar. Jól van, hát aztán?

Fel. Három-öt garast az anyának.

Kar. Miféle anyának?

Fel. Lelkem, a fürdő anyának, annak kell adni.

Kar. Űhm tudtam, annak a temető boszorkányának, nem nem, olyan nincs. — Most ide vigyázz, ime itt egy garas, ezt a hamamdsinad adod, jövet pedig néhány medsidijét elszuttantasz.

Fel. Ember mi mindent nem kell nekem tőled szenvedni.

Kar. Ne szenvedj hé, miért szenvedsz?

Fel. Istenemre, hogy vakulnál meg ember és ezt se érd el; úgy-e?

Kar. A létrát készítem elő, mégis elérem (ezzel a beszélgetést befejezik).

* * *

67 (Aztán a következő türkü éneklése közben:

«Mentem rózsám kertjébe, útnak hittem,

Kezem nyujtám, bimbót rózsának hittem,

Más rózsáját magam társának hittem.

Különös lánynak adtam a szívemet.

Rózsa testre len inget nem ölthetni,
 Öldök- s szem-nézéssel be nem telhetni,
 Szívem adtam, vissza már nem vehetni.
 Különös lánynak adtam a szívemet.

Házam előtt út van, de nem járható,
 Szük kalitban szép a rúttól el nem választható,
 Rosólissal telt palaczk nem iható.
 Különös lánynak adtam a szívemet.»

jön elől a menyasszony, aztán három-négy barátnője, köztük nőes ruhában Karagöz is, és a dal közben az egyik azt kiáltja, jó kedvem van, kinek rá mi gondja', egy másik meg 'a menyasszony egészségére', Karagöz pedig «ez ni lelkem, ez ni» kiáltva mindnyájan a fürdőbe mennek.)

A fürdőben.

Ham. (A násznéphez): megkövetem (kérdésem szégyen ne legyen) hányan jöttetek?

Egy a násznép közül: Mi öten jöttünk, de útközben egy asszony furódott közénk, hogy kicsoda nem tudjuk.

Kar. 'Ez ni lelkem, ez ni'.

Ham. Nagyon vastag hangnak tetszik.

Kar. (ismét) 'Ez ni lelkem, ez ni'.

Ham. Karagöz?

Kar. He?

Ham. Mit jelentsen e ruha?

Kar. A szomszédnál kedveltem meg, hát felvettem.

Ham. Karagöz, én téged ebbe a fürdőbe be nem eresztlek, be nem eresztlek, be nem eresztlek (ezzel Karagözt üti és kihajtja).

Kar. Én is neked e fürdőben nyugtot nem hagyok, nem hagyok, nem hagyok (elmegy).

Aztán «Házam előtt saláta van,

Folyó folyik egyre egyre,

Termetét ugyan megragadd.

Menyasszony lettél, menyasszony lettél,

Előbb az én rózsám voltál,

Mostan másnak társa lettél.

Házam előtt ott a lugos,
Lugos ágjára ne taposs,
Az én társam igen bájos.
Menyasszony stb.

Házam előtt ott van egy kút,
Kútból merítik a vizet,
Ama lány régi szokása.
Menyasszony stb.

Házam előtt ott a szérű,
Padisáhtól jó a parancs,
Csókja ír a fájdalomra.
Menyasszony stb.»

70 e nótát énekelve és *zilen* játszva a *Köcsök* tánczol elé és azután meg jó kedvem van, kinek rá mi gondja, a Hamamsdi egészségére^c kiáltásokkal nagy tömeg kíséretében ismét eltávozik. — Utána a *Kil-dsi* (agyagos) jön „ki veszen agyagot“ cz. szemajit énekelve; — az agyagos Baba Himmet szamarat vezet és úgy jön, Karagöz meg ügyesen a samárra ül. — Miközben Baba Himmet a szemajit éneкли *Kar. Dah, deh deh deh* (a szamarat hajtani akarja. — Az agyagos a szemaji bevégeztével vonná a szamarat, de nagyon lassan kezd járni).

Kil. Ficzkó, mért nem mész, kék szemű disztó te.

Kar. Baba Himmet tűzbe jött, pedig nem a samár az oka; (a samárhoz): deh, vén dög (ezt mondván az agyagos a szamarat húzza és úgy megy a fürdőbe).

A fürdőben.

71 *Ham.* Öröm hogy jöttél, Himmet apó.

Kil. Öröm hogy találtunk, szeressem a szemedet (eszem a szemed).

Any. Hát az a karó formájú ember a samáron kicsoda?

Kar. Jól hasonlítottad, jól; (magához) hej kutyaházi, a medve alakú Himmet apót a fürdőbe beinvitálják, engem meg karó formájúnak mondanak.

Ajv. *Volá,* ejha Karjagoz, megint eljöttél?

Kar. Halgass hé, én nem vagyok Karagöz, hanem az agyagos cselédje.

Ham. Karagöz, megint mit keresel itt, te már mindig ilyen lármát fogsz itt csapni? azonnal ki innen, rajta, hej kurafi hej, kifelé csak; Alláhra mondom, a szádat azonnal borsóval tömetem meg.

Kar. Ne ne ne, efféle mérges dolgokkal ne igen tréfálj.

Ajv. Voláh kitakarodj mondom, vakulj meg he (Karagözt ismét kiteszik).

Kar. (Kifelé mentében): Most meg hozok egy lajtorját, felmászok a 72 kúpra, az ablakot betöröm és úgy megyek a fürdőbe (elmegy; — otthon a feleségéhez): Asszony néne, hol a létránk?

Fel. Minek a?

Kar. A kávéház cserepei letörték, újra kirakom.

Fel. A kertben van. (Karagöz fogja a lajtorját a fürdőhöz megy; a létrát megtámasztja és felmegy a kúpra.)

Kar. (A kúp ablakán át a fürdőbe egyenesen belátva): Nézd csak a vén asszonyt nézd, a medencze főnél használja a fület; — Hadsi Kandilt nézd, Hadsi Kandilt, a fürdő-patkára heveredett; — hanem az az öreg asszony megtetszett; várj csak ezt egy kissé megbosszantom (ezzel az ablakra üt és kiáltja be az öregnek): ,öreg asszony eleje sárga, lámpást gyujt, úgy nézi magát; öreg asszony eleje sárga, lámpást gyujt, úgy nézi magát'. (Ez alatt Karagöz fia a létra mellé jön).

Fiú. Apa, apa.

Kar. Fiú, fiú.

78

Fiú. Apám, elveszem a létrát.

Kar. Hagyd ott, kölyök.

Fiú. Elveszem, elveszem.

Kar. Ott hagyd! (Ezzel a fiú veszi a lajtorját és megy) Nem elvitte? hej gazember fia, hej — én meg az ablakot betöröm és bemegek. (Betöri az ablakot és bepottyan a fürdőbe).

A fürdőben.

Zsidó. Jajajajaj, merről jött megint ez a szemérmetlen ficzkó; jajajaj, a szakállamat húzza, ej hagyj békémet.

Kar. Ej kutyaházi zsidaja, alig hogy hozzá nyúltam, már is jajgatni kezd.

Arab. Fiam meg lelkem, merről jöttél ide?

Alt. Apó hagyd, az edényt felborítottad, a szappanomat ne lopd el

74 *Kar.* Ugyan hallgass hé, — hej kutyaháziak hej, zenélés nélkül is tánczolnak.

(Utóvégre éktelen lárma támad a férfiak meg a nők közt, aztán a következő türkü kíséretében :

«Vizért megyen, bográcska van kezében ;
Mi van abban ha legény a leányra néz,
Két szív hogyha egyesül és lefekszik.
Édesem, én édesemet akarom,
Gyémánt társam tejfellel táplálgatom.

Vizért megyen vizes korsó kezében,
Pirost öltött, ruha alja övében,
Édes rózsám a latroknak kezében.
Édesem, én stb.

Vizért megyen, vizes korsót töltöget,
Haza megyen, rózsaaarczot festeget,
A rózsámtól embert öl egy tekintet.
Édesem, én stb.»

Tek-bujék [Fél-bajusz] jön a fürdő kapuja elé.)

75 *Tek.* (A kaput zörgetve): hej, ki van ott lássuk, kifelé csak kifelé.
Kar. Megjött.

Tek. Ficzkó, tüzet rakjak a fürdő alá, avagy egyenként karjaidból sonkát, melledből rostélyost, álladból peccenyét (madár-fejét) csináljak; hanem így kár volna, ezekből egyenként hamuház tőkéjét csinállok.

Kar. Hej kurafi könyörület hej, ugyancsak emberséges vagy; (a zsidóhoz): rajta csak kereskedő száraza.

Zsidó. Mi lelt hé, ki kiabál kívülről? a fürdőt zárják be?

Kar. Az az, a fürdőt zárják be, lódulj csak kifelé.

76 *Tek.* Ficzkó, a ki ott van jöjjön mondom, vagy most mindjárt megtöltöm pisztolytokomat.

Kar. Ne ne ne, ilyen tréfát nem akarok. (A zsidóhoz): rajta, csak rajta (a zsidót azon meztelenül kilódtítja).

Tek. Ficzkó, mi dolgod asszonyfürdőben?

Zsidó. Ej én nem jöttem, Karajuz hozott erőn erővel.

Kar. (Belülről) Hazugság, Alláhra hazugság, hej kutyaházi zsidaja.

Tek. Ficzkó, csak szakálladat sajnálom, távozz innen; szemeim még egyszer itt ne lássanak (Hadsi Kandil, Alti-Kulač, Kin- nap-zade, Himmet apó és az Arab egyenként kijövéen, Karagózt bepanaszolják és Tek-bujék keze alól menekülve elmennek);
— Ki van még benn?

Kar. Izé, senki más.

Tek. Füleim hangot hallanak.

Kar. Svábbogár az, svábbogár (fürdő féreg).

Tek. Ficzkó, gyere ki, mondom, azonnal előveszem [t. i. azt, a mivel elverlek].

Kar. Ne ne ne, ne vedd, mert a bélést elszakítod. (Ezzel a nélkül. hogy T. látná, elfut, aztán): no én ugyan olcsón megszabadult am

Tek. Leszállj, mondom.

Kar. Nincs vásár, hogy megölj, ha majd leszállok?

Tek. Még egyszer mondom, szállj le, rajta.

Kar. Leszálltam hé, én még félnék is tőled? brrr. . . (leszáll).

Tek. No apó, most kedvelj meg egy halálmódot a halálok közül, lássuk.

Kar. Hej hogy az anyját, vajjon melyiket szeressem meg? egyiket se kívánja lelkem, egyet se szerettem meg közülök.

Tek. Ficzkó, nosza hajtsd csak le a fejed.

Kar. Mit akarsz véle?

Tek. Ficzkó, ha így állsz, véres lesz az inged.

Kar. Nem nem nem, izetlen tréfát nem akarok.

Tek. Ficzkó, erre a helyre meg kendőt terits, rajta.

Kar. A meg miért?

Tek. Ficzkó, ha földre esik a fejed, be ne porozódjék.

Kar. Hogy vénülj meg, halálom után az én fejem fáj neki (még gondoskodik a fejéről). — (A mint ezt mondja Hadsejvat jön). 79

Hads. (T.-hoz) Ugyan uram, ezúttal bocsásd meg vétkét, többé nem teszi.

Kar. Ugy úgy pompás, kétágú szakállú gézengúz.

Hads. (T.-hoz): Ugyan uram, tiszteld éveit, ezuttal nekem (szolgádnak) ajándékozd.

Tek. Jól van, ezuttal hát a te kedvedért megbocsátottam, de ha még egyszer ez úton látom, a dolgot bevégzem (végére járok).
Ime megyek (elmegy).

Kar. (Hadsejvat szakállát czirógatva): Pompás, kecske szakállú
Hadsejvatom.

Hads. Ej Karagözöm.

Kar. Mi a szavad (*söziün*)?

Hads. Holnap este fogsz-e valami szép játékot játszani?

Kar. Milyen játékot akarsz?

Hads. Játsszod-e a költőkkel való versenyezés játékát?

Kar. Ha Isten is úgy akarja (reméllem), holnap este a mondott játékot, még jobban mint a hogy kívánod, fogjuk játszani. (Ezzel mindketten egyszerre):

Tízszer nem mondtam-é neked:

Kilencz leányt ne szeress,

Nyolczában sincsen hűség;

De a hetet is kerüld,

Hat meg öt, négy meg három

Sem okoz még fejfájást;

Hármát kettejét is hagyd,

Míg az egynél megmaradsz. (Ezzel elmennek).